

2017-12

þý — Á Í ¼ ² ± Ã · ³ ¹ ± Ä ¹ Â ± Ã Ä ¹ ⁰ - Â Ä ·

þý ´ ¹ μ , ½ ¿ Í Â ± À ± ³ É ³ ® Â À ± ¹ ´ ¹ Î ½

þý (š Å Á É Ä ¹ ⁰ ¿ Í) • Ì ¼ ¿ Å Ä ¿ Å 1994

þý 1 1 [I I I] 1994 , ¼ - Ã ± ± À Ì Ä ¹ Â ± À ¿

þý Ä ¿ Å ¿ ¹ ⁰ ¿ ³ μ ½ μ ¹ ± ⁰ ¿ Í ´ ¹ ⁰ ± Ã Ä · Á - ¿

þý Ä ¿ Å ± ½ Î Ä ± Ä ¿ Å ´ ¹ ⁰ ± Ã Ä · Á - ¿ Å É

þý ´ μ Å Ä μ Á ¿ ² ¬ , ¼ ¹ ¿ Å ¿ ¹ ⁰ ¿ ³ μ ½ μ ¹ ± ⁰ ¿

þý • Á É Ä ¿ ⁰ Á - Ä ¿ Å , • Å Ã Ä ¬ , ¹ ¿ Â

þý Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± " ¹ μ , ½ - Â ⁰ ± ¹ • Å Á É À ± Ê ⁰ Ì Ý ¹ ⁰ ¿ ½ ¿ ¼ ¹ ⁰ Ì " - ⁰ ± ¹ ¿ , £ Ç ¿ » ® • ¿ ¼ ¹ ⁰ Î ½ ⁰ ± ¹ ¿

þý • À ¹ Ä Ä · ¼ Î ½ , ± ½ μ À ¹ Ä Ä ® ¼ ¹ ¿ • μ ¬ Ä ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Å

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ
ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ**

ΘΕΜΑ: “ Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΠΑΓΩΓΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ (ΚΥΡΩΤΙΚΟΥ) ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ 1994 11[III]/1994, ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ”.

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗ

Όνομα: Ευστάθιος

Επίθετο: Ερωτοκρίτου

Πάφος: Δεκέμβριος 2017

Περιεχόμενα

Σελ.

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.	2-3
2. ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.	4
3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.	5
4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.	6-7
5. Η ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ.	7-9
6. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΡΑΣΗ.	9-10
7. Η ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.	10-11
8. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ.	11-12
9. ΑΠΟΔΕΙΞΗ.	12-13
10. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ.	14
11. ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟ ΧΩΡΑ.	14
12. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΝΕΑ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ.	14-15
13. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΤΟΝΤΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΠΑΓΩΓΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ.	15
11.1. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11[III]/94, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΣΤΑΥΡΙΔΗ vs ΝΙΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.	15-22
11.2. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11 (III)/94, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΖΑΪΔΕ SULEIMAN vs ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΩΣΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ.	22-35

11.3. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 11(ΙΙΙ)/1994, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ PIERCE COX vs CYNTHIA NAJJAR COX.	35-41
12. ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΑΡΙΕ-ΕΛΕΝΗΣ GRIMSUD	41-42
13. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ.	43
13.1. ΥΠΟΘΕΣΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ vs ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 11(ΙΙΙ)/1994 ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΛΑΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ.	43-49
13.2. ΥΠΟΘΕΣΗ ΧΑΡΗΣ ΦΑΣΑΡΙΑΣ .vs. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 11(ΙΙΙ)/1994, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ULRICA PALMQVIST.	49-53
13.3. ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΡΙΑ-ANNA CHRISTOFIL .vs. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ(ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΡΧΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(ΙΙΙ)/94)ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ PETER CHRISTOFIL.	53-55
13.4. ΥΠΟΘΕΣΗ ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΒΒΑ vs ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(ΙΙΙ)/91,ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΣΑΒΒΑ) (ΑΡ.1)	55-56
13.5. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ(ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(ΙΙΙ)/91,ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΣΑΒΒΑ) (ΑΡ. 2).	56-58
14. ΟΙ ΟΡΟΙ “ΣΥΝΗΘΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗ” ΚΑΙ “ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑΚΡΑΤΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝ ΜΕ ΤΟ Δ.Ε.Ε	58-59
15. <i>ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</i>	60-62
16. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63

1. ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος “ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ” του Τμήματος Νομικής, του Πανεπιστημίου Νεάπολης.

Πρίν την παρουσίαση της κατωτέρω διπλωματικής μου εργασίας, νιώθω υποχρεωμένος να ευχαριστήσω ορισμένους ανθρώπους που γνώρισα, συνεργάστηκα μαζί τους και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίησή της.

Πρώτη απ’ όλους θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια της διπλωματικής εργασίας κα. Αναστασία Γραμματικάκη για την πολύτιμη καθοδήγηση της, την εμπιστοσύνη της και την εκτίμηση που μου έδειξε. Όταν πριν από 18 χρόνια όντας τριτοετής φοιτητής Νομικής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, μελετούσα το βιβλίο του Διεθνούς Ιδιωτικού Δικαίου, δεν φανταζόμουν ότι θα είχα την τιμή η κα. Γραμματικάκη να είναι η επιβλέπουσα καθηγήτρια μου στην κατωτέρω διπλωματική εργασία.

Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τη Λειτουργό του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης κα. Τροοδία Διονυσίου και την κα. Ιάση Τσιντίδου Δικηγόρο της Δημοκρατίας, για την πολύτιμη βοήθεια και τις πληροφορίες που μου παρείχαν για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας.

Τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου εκφράζω στον κ. Γιαννάκη Γεωργίου, Ανώτερο Αστυνόμο, για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε όχι μόνο στην εκπόνηση της παρούσης διπλωματικής εργασίας αλλά και στην όλη βοήθεια του, την υπομονή του και την στήριξή του σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού αυτού προγράμματος.

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τη μητέρα μου Έλλη, τη σύζυγό μου Ειρήνη και τα παιδιά μου Μαρίνα-Ελένη και Γιώργο για την απαραίτητη ηθική συμπαράστασή τους, για την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου εργασίας.

2. ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Η εκπόνηση της παρούσης διπλωματικής εργασίας, επιχειρεί να θίξει το ζήτημα της απαγωγής/παράνομης κατακράτησης και μετακίνησης παιδιών από τον ένα γονιό, μέσα από το πρίσμα των αποφάσεων των Δικαστηρίων και της Νομολογίας (κυρίως Αγγλικής) που υπάρχει επί αυτών των θεμάτων.

Ως γνωστόν, πρωταρχικός σκοπός της Σύμβασης της Χάγης είναι η διασφάλιση της άμεσης επιστροφής παιδιών που παράνομα είτε μετακινήθηκαν ή κατακρατούνται σε οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα κράτη. Συγχρόνως, επιδιώκεται με την επιστροφή και η διασφάλιση του δικαιώματος φύλαξης και επικοινωνίας. Στο προοίμιο της Σύμβασης τονίζεται ότι τα συμφέροντα των παιδιών είναι πρωταρχικής σημασίας σε θέματα φύλαξης.

Ο σκοπός της Σύμβασης θα πρέπει να διασφαλίζεται ευλαβικά κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας ενός Δικαστηρίου, εκτός εάν αποδειχθεί ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι οι οποίοι θα επιτρέψουν στο Δικαστήριο κατ' εξαίρεση να αποστεί από το σκοπό της Σύμβασης, που είναι η επιστροφή των παιδιών στο τόπο της συνήθους διαμονής τους.

Τα πιο πάνω αναλύονται στις αποφάσεις που έχω επιλέξει να συμπεριλάβω στην διπλωματική μου εργασία. Από αυτές, δεν θα μπορούσα να μην συμπεριλάβω την γνωστή υπόθεση της απαγωγής της μικρής Μαριέ Ελένης, μιας υπόθεσης που συντάραξε το παγκύπριο. Ασφαλώς και η πιο πάνω υπόθεση, δεν εκδικάστηκε από Κυπριακά Δικαστήρια. Έχει όμως την δική της σημασία.

Η σημασία της πιο πάνω απόφασης, εκτός από το γεγονός ότι αναγνώριζε στην πράξη την απαγωγή της ανήλικης από τον ίδιο της τον πατέρα και έδιδε εντολές για επαναπατρισμό και επιστροφή της στην μητέρα της στην Κύπρο, έγκειτο και στο γεγονός ότι σταματούσε το χρόνο να τρέχει εναντίον της μητέρας.

Σύμφωνα με τα Νορβηγικά Δικαστήρια, εάν ένα παιδί απαχθεί από γονέα και περάσει αρκετό καιρό μαζί του με αποτέλεσμα να έχει τακτοποιηθεί μαζί με αυτόν τον γονέα και νιώθει άνετα μαζί του και γενικότερα έχει συνηθίσει τη ζωή μαζί του, τότε θεωρούν, ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού να παραμείνει με τον απαγωγέα γονέα για να μην διαταραχθεί η ζωή του και πάλι.

Στα αρχικά κεφάλαια της παρούσης διπλωματικής εργασίας επιχειρείται μια ιστορική αναδρομή, στο τι υπήρχε πριν από τη Σύμβαση, στον τρόπο με τον οποίο

γίνεται η υποβολή της αίτησης για επιστροφή ενός παιδιού καθώς και τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η απόδειξη σε αυτού του είδους τις διαδικασίες.

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 25 Οκτωβρίου 1980 υπογράφηκε στη Χάγη, Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών¹. Η Σύμβαση συντάχθηκε υπό την αιγίδα της Διάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, της εξειδικευμένης διακυβερνητικής υπηρεσίας που εργάζεται στον τομέα αυτό και στην οποία η Γραμματεία της Κοινοπολιτείας έχει καθεστώς παρατηρητή. Η συμπερίληψη του θέματος των διεθνών απαγωγών παιδιών στην ατζέντα της Διάσκεψης της Χάγης ήταν σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα, της πρωτοβουλίας της канаδικής κυβέρνησης.

Μέχρι την ημερομηνία αναθεώρησης της λειτουργίας της Σύμβασης από την Ειδική Επιτροπή της Διάσκεψης της Χάγης τον Οκτώβριο του 1989, δεκατέσσερα κράτη μέλη είχαν γίνει συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης. Αυτά ήταν:

- Αυστραλία
- Αυστρία
- Μπελίζε
- Καναδάς
- Γαλλία
- Ουγγαρία
- Λουξεμβούργο
- Νορβηγία
- Πορτογαλία
- Ισπανία
- Σουηδία
- Ελβετία
- Ηνωμένο Βασίλειο
- Ηνωμένες Πολιτείες.

Στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Οκτωβρίου 1989, εκπρόσωποι επτά άλλων κρατών ανέφεραν ότι η νομοθεσία για την εφαρμογή της Σύμβασης ήταν ήδη ενώπιον του Κοινοβουλίου ή επρόκειτο να εισαχθεί:

- Αργεντινή

---

¹ Ιστορικά γεγονότα από το Αρχείο Α΄ Της Νομικής Υπηρεσίας.

- Φινλανδία
- Γερμανική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία
- Ελλάδα
- Ιρλανδία
- Μεξικό
- Ολλανδία

Γίνονταν επίσης κατανοητό ότι η Νέα Ζηλανδία εξέταζε νομοθεσία με τον ίδιο σκοπό. Φάνηκε ότι η σύμβαση είχε ήδη αποκτήσει πολύ μεγάλη υποστήριξη τόσο από το κοινό δίκαιο και τις χώρες του αστικού δικαίου, και ότι ορισμένες χώρες της Κοινοπολιτείας ήταν ήδη συμβαλλόμενα μέρη σε αυτήν. Οι αρχές της αντικατοπτρίζονταν σαφώς στην Διαμερικανική Σύμβαση για τη Διεθνή Επιστροφή (υπεγράφη στο Montevideo στις 15 Ιουλίου 1989), και η εξέταση της Διαμερικανικής Σύμβασης από τις υπογράφουσες Κυβερνήσεις θα οδηγούσε σε πρόσθετες προσχωρήσεις στη Σύμβαση της Χάγης. Οι υπουργοί ανησυχούσαν για τις διεθνείς απαγωγές παιδιών από γονείς, ένα θέμα που είχε συζητηθεί εκτενώς στο παρελθόν. Επαναβεβαίωσαν την πεποίθησή τους ότι η Σύμβαση της Χάγης για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών προσφέρει έναν αποτελεσματικό διεθνή μηχανισμό για την επιστροφή ενός παιδιού που έχει απαχθεί κατά παραβίαση των δικαιωμάτων επιμέλειας και ότι αυτό θα χρησιμεύσει ως βάση για την επέκταση της συνεργασίας της Κοινοπολιτείας σε αυτό το ζήτημα.

4. Η ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ:

Η διεθνής απαγωγή παιδιών αποτελούσε και εξακολουθεί να αποτελεί αναμφισβήτητο ένα αυξανόμενο πρόβλημα, αν και είναι δύσκολο να δοθούν ακριβείς αριθμοί. Πρόκειται επίσης για ένα πρόβλημα για το οποίο οι παραδοσιακοί κανόνες δικαίου δεν παρέχουν ικανοποιητική λύση.

Μια αλλοδαπή δικαστική απόφαση σχετικά με την επιμέλεια ενός παιδιού δεν μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σύμφωνα με τη συνήθη νομοθεσία ως αλλοδαπή απόφαση, διότι σχεδόν σίγουρα θα μεταβληθεί από το αλλοδαπό δικαστήριο και μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι "οριστική". Εν πάση περιπτώσει, η νομοθεσία αυτή ήταν συνήθως εφαρμόσιμη μόνο για τις αποφάσεις που απαιτούν την καταβολή χρηματικών ποσών, όχι εκείνων που αφορούν το προσωπικό καθεστώς ή τη φροντίδα των παιδιών. Όλα αυτά σήμαιναν ότι η επιμέλεια παιδιών έπρεπε να αντιμετωπιστεί ως μια ξεχωριστή κατηγορία και έπρεπε να αναπτυχθούν ξεχωριστές αρχές για την επίλυση των περιπτώσεων που εμπίπτουν σε αυτήν.

Πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα δικαστήρια των χωρών του κοινού δικαίου δεν κατάφεραν να αναπτύξουν μια συνεπή προσέγγιση όσον αφορά τη διεκπεραίωση διεθνών υποθέσεων απαγωγής παιδιών. Η κατάσταση αυτή δεν προκαλεί έκπληξη, αν ληφθούν υπόψη ορισμένα χαρακτηριστικά των υποθέσεων και το νομικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να εξεταστούν.

Το πρώτο χαρακτηριστικό ήταν ότι οι περιπτώσεις είχαν εξαιρετικά ‘ευαίσθητο’ στοιχείο. Αυτό σήμαινε με τη σειρά του ότι ήταν δύσκολο για τα δικαστήρια να δηλώσουν τις κατευθυντήριες αρχές σε ένα πολύ γενικευμένο επίπεδο.

Το δεύτερο ήταν ότι, όταν επρόκειτο να αναφερθούν τέτοιες αρχές, όπως και στην περίπτωση του **Privy McKee κατά McKee (1951 AC 352)**², η ερμηνεία του οποίου αποδείχθηκε αμφιλεγόμενη. Ορισμένα δικαστήρια είχαν ερμηνεύσει την **McKee vs McKee** (ανωτέρω) ότι υποχρέωναν τα δικαστήρια της χώρας στην οποία βρίσκονταν το απαχθέν παιδί να επιτρέπει την αυστηρή επιστροφή του παιδιού στη χώρα από την οποία απήχθη, χωρίς εξέταση των στοιχείων και άλλοι πάλι, ότι απαιτεί μια τέτοια επιστροφή, γεγονός που ελλείπει αποδεικτικών στοιχείων αποτελούσε σοβαρό κίνδυνο για το παιδί.

Το τελευταίο χαρακτηριστικό ήταν η επικράτηση της άποψης ότι σε αυτή την περίπτωση, όπως και σε άλλα είδη περιπτώσεων που αφορούσαν τα παιδιά, η ευημερία του παιδιού πρέπει να είναι το κύριο μέλημα. Αυτό ήταν αναμφισβήτητο ένας σημαντικός παράγοντας. Αλλά η «αρχή της ευημερίας» δεν είναι στην πραγματικότητα αυτοπροσδιοριστική. Ενσωματώνει τις παραδοχές που επικρατούσαν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, σε θέματα όπως το αν ένα νεαρό αγόρι μπορεί να ανατραφεί από τον πατέρα του ή τη μητέρα του. Επομένως, η προσφυγή στην αρχή της ευημερίας δεν γίνονταν σε κάποιο διεθνές επίπεδο αλλά με βάση τις αξίες ενός συγκεκριμένου νομικού συστήματος. Η προσφυγή στην αρχή της ευημερίας μπορούσε να ενθαρρύνει ένα δικαστήριο να διατυπώσει τη δική του κρίση επί της ουσίας της υπόθεσης παρά να δεχθεί τη θέση που εφαρμόζετο σε κάποιο ξένο νομικό σύστημα ή αναφέρεται σε απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου.

Συνδύαζε επομένως τη βασική νομική αβεβαιότητα ως προς το βάρος που έπρεπε να δοθεί στο αλλοδαπό δίκαιο σε αυτόν τον τομέα στο σύνολό του. Υπήρξε πράγματι ένταση στην αρχή της ευημερίας στο ιδιαίτερο πλαίσιο της διεθνούς απαγωγής παιδιών που έθεταν τα δικαστήρια αντιμέτωπα με ένα δίλημμα.

Η πλήρης εξέταση των παραγόντων που έπρεπε να εξεταστούν για να δοθεί η δέουσα βαρύτητα στην αρχή της ευημερίας θα απαιτούσε τη συγκέντρωση μιας ποσότητας αποδεικτικών στοιχείων, πολλά από τα οποία θα έπρεπε να ληφθούν από την άλλη ενδιαφερόμενη χώρα. Αυτό θα μπορούσε να διαρκέσει πολύ χρόνο, δημιουργώντας

---

² Υπόθεση Privy Mc Kee vs Mc Kee (1951) AC 352.

καθυστέρηση στην επίλυση της υπόθεσης, κάτι που όλοι θα αναγνώριζαν ότι θα μπορούσε να προκαλέσει βλάβη στην ευημερία του παιδιού.

5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΡΑΣΗ:

Η δυσμενής κατάσταση του κοινού δικαίου, όπως επιτεύχθηκε με την εξέλιξη της νομολογίας, καθιστούσε ακόμα πιο επιθυμητή την προσφυγή σε διεθνή συμφωνία, αξία καθαυτή για καθαρά πρακτικούς λόγους. Μια προσέγγιση ήταν να υποστηριχτεί η διεθνής επιβολή των εντολών επιμέλειας σύμφωνα με τις γραμμές που είναι γνωστές στα ομοσπονδιακά κράτη, όπως στη «νομοθεσία της περιφερειακής εντολής της καναδικής δικαιοδοσίας.

Αυτό το είδος προσέγγισης εντοπίζετο σε ορισμένες περιφερειακές ρυθμίσεις όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σχετικά με την επιμέλεια παιδιών και η αποκατάσταση της επιμέλειας των παιδιών, η οποία καταρτίστηκε υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και υπογράφηκε στις 20 Μαΐου , 1980.

Μια απόφαση σχετικά με την επιμέλεια που δόθηκε σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος θα έπρεπε να αγνωριστεί και όταν είναι εκτελεστή στο κράτος καταγωγής που έχει καταστεί εκτελεστή σε οποιοδήποτε άλλο Κράτος. Το πρόβλημα με αυτή την προσέγγιση ήταν ότι βασιζέτο αποκλειστικά στην ύπαρξη δικαστικού διατάγματος στο αλλοδαπό κράτος και προκαλούσε δυσκολίες ως προς τη δικαιοδοσία. Η προσέγγιση μπορούσε να είναι χρήσιμη σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά ήταν απαραίτητο ένα ευρύτερο σύνολο αρχών.

Αυτό το σύνολο αρχών περιλαμβάνονταν στην Σύμβαση της Χάγης. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του ήταν ότι:

- Καλύπτει ένα πολύ ευρύ φάσμα περιστάσεων στις οποίες ένα παιδί μεταφέρεται σε ένα διεθνές όριο ή διατηρείται εκτός της χώρας του:
- δεν εξαρτάται από την ύπαρξη δικαστικής απόφασης στη χώρα αυτή.
- παρέχει σαφή γενικό κανόνα ότι το παιδί πρέπει να επιστρέφεται αμέσως, με περιορισμένες και προσεκτικά σχεδιασμένες εξαιρέσεις για την προστασία των συμφερόντων του παιδιού.
- διασφαλίζει ότι η επίσημη βοήθεια διατίθεται έγκαιρα τόσο για να βοηθηθούν οι γονείς που επιθυμούν να επικαλεσθούν τις διατάξεις τους όσο και για να παρέμβουν αποτελεσματικά για να διασφαλίσουν την ευημερία του παιδιού εν αναμονή της επιστροφής του.

Οι περισσότερες χώρες θεωρούν ότι είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Χάγης, ενώ ενδέχεται να προσθέσουν κάποια διοικητικά έξοδα, εξοικονομώντας πολύ χρόνο και έξοδα όσον αφορά το κόστος νομικής αρωγής και τον χρόνο των δικαστών

και του λοιπού προσωπικού των δικαστηρίων. Ο νόμος είναι πολύ σαφέστερος και συχνά ένα παιδί επιστρέφεται οικειοθελώς μόλις εξηγηθεί η θέση στον απαγωγέα. Η όλη διαδικασία είναι ταχύτερη και λιγότερο αγχωτική από τις μακρόχρονες μάχες που μπορούν να βρεθούν στις περιπτώσεις που προηγούνται της σύμβασης. Πάνω απ' όλα, αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα του παιδιού. Το μέλλον της οικογένειας μπορεί να προσδιοριστεί χωρίς τις πρόσθετες πιέσεις που δημιουργούνται από την απαγωγή, και οι αποφάσεις σχετικά με το μέλλον του παιδιού θα ληφθούν στο καταλληλότερο φόρουμ και έτσι θα έχουν ισχυρότερη βάση.

6. ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ένας υποψήφιος δυνάμει της σύμβασης έχει τη δυνατότητα επιλογής τριών μεθόδων κινητοποίησης των διατάξεων του. Μπορεί να υποβάλει αίτηση είτε στην Κεντρική Αρχή της συνήθους διαμονής του παιδιού είτε στην Κεντρική Αρχή οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου κράτους (πράγμα που στην πράξη σημαίνει το "κράτος όπου το παιδί είναι", όπου πιστεύεται ή είναι γνωστό ότι είναι) (άρθρο 8). Εντούτοις, αυτό δεν θίγει το δικαίωμα του αιτούντος, αν το επιθυμεί, να παρακάμψει τις κεντρικές αρχές και να υποβάλει απευθείας αίτηση στα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους (άρθρο 29).

Εφόσον η απομάκρυνση ή η παρακράτηση είναι παράνομη κατά την έννοια της σύμβασης, το αποτέλεσμα δεν πρέπει να επηρεάζεται από τον τρόπο με τον οποίο προέρχεται η διαδικασία. Η χρήση του δικτύου της Κεντρικής Αρχής είναι σχεδόν πάντοτε προτιμότερη, δεδομένου ότι οι επίσημοι δίαυλοι είναι ταυτόχρονα διαθέσιμοι (που μπορεί να αποδειχθούν ιδιαίτερα σημαντικοί για το πρώτο βασικό καθήκον της τοποθέτησης του παιδιού) και οι δαπάνες και η καθυστέρηση που μπορεί να προκύψει από την απασχόληση δικηγόρου στην ξένη χώρα μπορούν να αποφευχθούν.

Εάν η αίτηση υποβάλλεται μέσω κεντρικών αρχών, η σύμβαση απαιτεί να συνοδεύεται από ορισμένες πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 8. Οι πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνουν: α) την ταυτότητα του αιτούντος, του παιδιού και του υποτιθέμενου απαγωγέα, β) εφόσον υπάρχει, η ημερομηνία γέννησης του παιδιού · (0) τους λόγους για τους οποίους βασίζεται η αξίωση για επιστροφή · δ) όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού και την ταυτότητα του προσώπου με το οποίο θεωρείται ότι είναι το τέκνο.

Οι πληροφορίες μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν: (α) επικυρωμένο αντίγραφο οποιασδήποτε σχετικής απόφασης ή συμφωνίας · (β) βεβαίωση ή ένορκη πράξη: κεντρική αρχή ή άλλη «αρμόδια αρχή του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού ή από ειδικευμένο πρόσωπο που αφορά το σχετικό δίκαιο του εν λόγω κράτους» και γ) κάθε άλλο σχετικό έγγραφο. Η Διάσκεψη της Χάγης συνέστησε μια τυποποιημένη μορφή υποδείγματος που προσαρτάται στη Σύμβαση.

Μια Αρχή μπορεί επίσης να απαιτεί (και αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο) η αίτηση να συνοδεύεται από γραπτή εξουσιοδότηση που την εξουσιοδοτεί ή κάποιο άλλο

πρόσωπο να ενεργεί εξ ονόματος του αιτούντος (άρθρο 28). Οι ανακοινώσεις αυτές θα πρέπει να συνοδεύονται από μετάφραση στην επίσημη γλώσσα ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση ή, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, στα γαλλικά ή στα αγγλικά (άρθρο 24). Ωστόσο, ένα κράτος μπορεί, διατυπώνοντας επιφύλαξη βάσει του άρθρου 42, να αντιταχθεί στη χρήση των γαλλικών ή των αγγλικών σε αυτό το πλαίσιο, αλλά όχι και στα δύο.

7. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ:

Μετά την παραλαβή της αίτησης, η κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορεί να προχωρήσει περαιτέρω σε αυτήν εάν είναι πρόδηλη «ότι δεν εμπίπτει στις διατάξεις της σύμβασης ή ότι δεν είναι άλλως βάσιμη· αν το κάνει αυτό, τον αιτούντα ή την κεντρική αρχή μέσω της οποίας υποβλήθηκε η αίτηση, τους λόγους για τους οποίους κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό (άρθρο 27).

Αν η αίτηση γίνει δεκτή, το πρώτο βήμα είναι να επιβεβαιώσει την τύχη του παιδιού και του γονέα που απήγαγε, ή να δηλώσει τα βήματα που είναι απαραίτητα για να τους εντοπίσει αν ο τόπος εντοπισμού τους ήταν άγνωστος στον "αιτούντα". Η τεχνογνωσία που αποκτούν οι Κεντρικές Αρχές μπορεί να είναι πολύτιμη: ο εντοπισμός μιας οικογένειας που ονομάζεται "Smith" γνωστής "στην περιοχή του Λονδίνου" δεν είναι εύκολο έργο, αλλά η παροχή πληροφοριών, όπως η διεύθυνση ενός γνωστού συγγενή στην περιοχή, μπορεί να γλιτώσει πολλές εβδομάδες έρευνας και καθυστέρησης.

Το επόμενο βήμα είναι εκείνο που προσδιορίζεται στο άρθρο 10, ότι η κεντρική αρχή θα πρέπει "να λάβει ή να αναλάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να επιτύχει την εκούσια επιστροφή του παιδιού". Εάν είναι γνωστός ο τόπος εντοπισμού του παιδιού, μπορεί να θεωρήσει ότι είναι καλύτερα να απευθυνθεί σε κάποια κοινωνική υπηρεσία (για παράδειγμα, σε έναν αξιωματικό των Διεθνών Κοινωνικών Υπηρεσιών ή τοπικό κράτος ή εθελοντική υπηρεσία παιδικής μέριμνας) για να διαπιστώσει εάν αυτό μπορεί να επιτευχθεί. Η εμπειρία έχει δείξει ότι ορισμένοι απαγωγείς αποφασίζουν την εκούσια επιστροφή όταν τους εξηγούνται οι κανόνες της σύμβασης και γίνεται εμφανής η μεγάλη πιθανότητα επιτυχούς δικαστικής αίτησης για την επιστροφή του παιδιού.

Η Κεντρική Αρχή θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη το καθήκον της, σύμφωνα με τη Σύμβαση, να αποτρέψει την πρόκληση περαιτέρω βλάβης στο παιδί "λαμβάνοντας ή προλαμβάνοντας προσωρινά μέτρα". Η καταλληλότητα της λήψης τέτοιων μέτρων μπορεί να κριθεί καλύτερα από μια υπηρεσία παιδικής πρόνοιας. Εάν τα μέτρα αυτά δεν εξασφαλίσουν την εκούσια επιστροφή του παιδιού ή μια συμφωνηθείσα επίλυση της διαφοράς, η Αρχή (ή ο δικηγόρος που ενεργεί για λογαριασμό του αιτούντος) πρέπει να κινήσει διαδικασία για την επιστροφή του παιδιού.

Η δικαστική διαδικασία πρέπει να είναι απλή και ταχεία. Το δικαστήριο πρέπει να μπορεί να ενεργεί με βάση τα έγγραφα που υποβάλλονται μαζί με την αίτηση. Οι

δυνατότητες καθυστέρησης από τον απαγωγέα θα πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο και τα δικαστήρια θα πρέπει να προσπαθήσουν να καθορίσουν το θέμα μέσα σε λίγες μέρες και όχι εβδομάδες. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ταχύτητα, το άρθρο 11 ορίζει ότι εάν η απόφαση δεν έχει ληφθεί εντός έξι εβδομάδων από την κίνηση της διαδικασίας, ο αιτών ή η κεντρική αρχή έχει το δικαίωμα να ζητήσει τους λόγους της καθυστέρησης.

Εάν δοθεί εντολή για την επιστροφή του παιδιού, είναι καθήκον της Κεντρικής Αρχής να διασφαλίσει ότι υπάρχουν κατάλληλες ρυθμίσεις για την ασφαλή επιστροφή του παιδιού. Τυχόν έξοδα που προκύπτουν μπορούν να ανακτηθούν από την Κεντρική Αρχή και το δικαστήριο που διατάσσει την επιστροφή του παιδιού μπορεί να διευθύνει την εκπλήρωση αυτών από τον απαγωγέα (άρθρο 26).

8. ΑΠΟΔΕΙΞΗ:

Προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί της Σύμβασης, είναι απαραίτητο τα δικαστήρια να μπορούν να ενεργούν με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία που τους παρουσιάζονται στα έγγραφα που συνοδεύουν την αίτηση. Επομένως, το άρθρο 30 προβλέπει ότι η αίτηση και τα δικαιολογητικά πρέπει να είναι παραδεκτά στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών. Επομένως, είναι προφανώς επιθυμητό οι κεντρικές αρχές να προσπαθήσουν να διασφαλίσουν ότι η εν λόγω τεκμηρίωση είναι όσο το δυνατόν πληρέστερη κατά την υποβολή της αίτησης.

Όσον αφορά τη νομική κατάσταση στο κράτος της συνήθους διαμονής, το δικαστήριο που διατάσσει την επιστροφή του παιδιού πρέπει να βεβαιωθεί ότι υπήρξαν «δικαιώματα επιμέλειας» που παρεμποδίστηκαν από την παράνομη απομάκρυνση ή διατήρηση. Η Σύμβαση περιέχει ορισμένες διατάξεις που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των ενδεχόμενων αποδεικτικών προβλημάτων στον τομέα αυτό.

Πρώτον, το άρθρο 8 στ) επιτρέπει (αλλά δεν απαιτεί) μια αίτηση να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ή ένορκη πράξη που προέρχεται από κεντρική αρχή ή άλλη αρμόδια αρχή του κράτους συνήθους διαμονής του παιδιού ή από «ειδικευμένο πρόσωπο "σχετικά με το σχετικό δίκαιο αυτού του κράτους. Η Δικαστής Ewbank στην αγγλική υπόθεση **Be A (παράνομη απομάκρυνση παιδιού) (1988) 18 H Fam L 383**³ κατέστησε σαφές ότι η ύπαρξη ή όχι μιας ένορκης κατάθεσης και η συνοδεία της αίτησης ή της επακόλουθης καταχώρησης διαδικασίας, δεν ήταν κρίσιμη. το δικαστήριο δε θα επιτρέψει στις τεχνικές λεπτομέρειες της διαδικασίας να καθυστερήσουν την εξέταση της υπόθεσης.

Δεύτερον, τα δικαστήρια του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορούν να λάβουν ειδοποίηση «απευθείας από το δίκαιο των δικαστικών ή διοικητικών αποφάσεων, επίσημα αναγνωρισμένων ή μη, κατά την κρίση του κατά πόσον έχει υπάρξει παράνομη μετακίνηση ή παραμονή κατά την έννοια της σύμβασης του

---

³ Be (1988) 18 H Fam L 383

κράτους συνήθους διαμονής του παιδιού χωρίς προσφυγή στις ειδικές διαδικασίες για την απόδειξη του εν λόγω νόμου ή για την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων που διαφορετικά θα ίσχυαν "(άρθρο 14).

Έτσι, αν, για παράδειγμα, αν τα ενήλικα μέρη είχαν απλώς διαχωριστεί χωρίς την παρέμβαση της δικαστικής απόφασης, μια γενική δήλωση του δικαίου του κράτους (για παράδειγμα, από την Κεντρική Αρχή του Κράτους), σχετικά με το δικαίωμα επιμέλειας των γονέων του τα νόμιμα παιδιά (εάν τα συμβαλλόμενα μέρη ήταν παντρεμένα) ή τα παράνομα παιδιά (εάν δεν ήταν) έπρεπε να γίνει αποδεκτή. Αν τα δικαιώματα ασκήθηκαν βάσει δικαστικής απόφασης ή επίσημης συμφωνίας, το δικαστήριο πρέπει να δεχθεί ένα επικυρωμένο αντίγραφο της εντολής ή της συμφωνίας.

Υπάρχει μια τρίτη διάταξη στο άρθρο 15, η οποία επιτρέπει στα δικαστήρια του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, πριν να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, να ζητήσει από τον αιτούντα να λάβει από τις αρχές του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού απόφαση ή άλλο προσδιορισμό " ότι η απομάκρυνση ή η παρακράτηση ήταν παράνομη κατά την έννοια του άρθρου 3 "όταν μια τέτοια απόφαση ή προσδιορισμός μπορεί να ληφθεί σε αυτό το κράτος." Εκφράζεται η ελπίδα ότι αυτό θα είναι σπανίως απαραίτητο και η διαδικασία θα μπορούσε να οδηγήσει σε καθυστερήσεις. χρησιμοποιήθηκε, ωστόσο, στο **Re A (A minor)**⁴ (παράνομη απομάκρυνση του παιδιού) και το αγγλικό δικαστήριο μπόρεσε ακόμη να διατάξει την επιστροφή του παιδιού 26 ημέρες μετά την έκδοση του εισαγωγικού δικογράφου (και αυτών 26 ημέρες περιλάμβαναν τις περιόδους διακοπών των Χριστουγέννων- Νέου έτους).

9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Κάποιος που επιδιώκει να εναντιωθεί στην αίτηση για την επιστροφή του παιδιού θα επιδιώξει να εγείρει ένα από τα ζητήματα που εκτίθενται στα άρθρα 12_από 13 και στο δεύτερο κεφάλαιο, ανωτέρω. Μπορεί, για παράδειγμα / να είναι ένας ισχυρισμός περί καταχρήσεως του παιδιού από τον αιτούντα γονέα · Η μια ένδειξη στενού δεσμού ανάμεσα στο «παιδί και τον απαγωγέα γονέα. Τα αποδεικτικά στοιχεία για τα θέματα αυτά θα είναι κανονικά με ένορκη δήλωση και τα δικαστήρια έχουν καταστήσει σαφές ότι δεν θα καθυστερήσουν την ακρόαση των αιτήσεων για να επιτρέψουν τη συγκέντρωση πληρέστερου υλικού ».

Η πολιτική της Σύμβασης είναι να εξασφαλιστεί η ταχεία επιστροφή του παιδιού, η ουσία της υπόθεσης ανήκει αποκλειστικά στα δικαστήρια της συνήθους διαμονής του παιδιού. Ο διάδικος που αντιτίθεται στην επιστροφή έχει ένα βαρύ βάρος απόδειξης. Η επιστροφή θα απορριφθεί μόνο αν τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία είναι "τόσο προφανή όσο και αναμφισβήτητα" (**Re D (A Minor (Child Abduction) [1989]**

---

⁴ Αγγλική υπόθεση Re A (A MINOR)

1 FLR 97n.⁵) Δεν αρκεί απλώς να προβούμε σε ισχυρισμούς, (**Parsons v Styger (1989) 67 H (2d) 3, 11**)⁶.

10. ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟ ΧΩΡΑ:

Η Σύμβαση προβλέπει ότι, πριν ή μετά την ακρόαση της αίτησης, μπορεί να έχει ληφθεί απόφαση σχετικά με την επιμέλεια του παιδιού στο κράτος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση ή να έχει δικαίωμα αναγνώρισης στο εν λόγω κράτος. Αναφέρεται ότι οποιαδήποτε τέτοια απόφαση δεν αποτελεί, από μόνη της, λόγο άρνησης επιστροφής του παιδιού, αλλά ότι ο λόγος της απόφασης μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό της αίτησης (άρθρο 17). Αυτό σημαίνει, αφενός, ότι ένα δικαστήριο το οποίο είχε προηγουμένως αποφασίσει επί της ουσίας την απονομή επιμέλειας σε έναν γονέα μπορεί, μετά από σειρά απαγωγών να υποχρεωθεί να επιστρέψει το παιδί σε χώρα ξένη της συνήθους διαμονής του παιδιού (ένα δικαστήριο της Νέας Υόρκης βρέθηκε στη θέση αυτή στο Sheikh κατά Cahill (546 NYS 2d 517 (Sup Ct, 1989))⁷, αλλά ότι οι λόγοι για προηγούμενη απόφαση, π.χ. ότι ο ένας γονέας κηρύχθηκε ακατάλληλος για να φροντίσει το παιδί, θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη κατά την εξέταση της εφαρμογής του άρθρου 13 στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης.

11. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΝΕΑ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ:

Μόλις τα δικαστήρια της δικαιούχου χώρας λάβουν ειδοποίηση για την παράνομη μετακίνηση ή διατήρηση παιδιού (στη συνήθη περίπτωση, με τη λήψη αίτησης για την επιστροφή του παιδιού, αλλά ενδεχομένως και με την υποβολή προσωρινών μέτρων), τα δικαστήρια αυτά δεν μπορούν να επιδιώξουν να καθορίσουν τα υποκείμενα δικαιολογητικά επιμέλειας εκτός εάν και μέχρι να αποφασίσουν ότι το τέκνο δεν πρέπει να επιστραφεί (άρθρο 16). Η απόφαση για την επιστροφή του παιδιού δεν θα πρέπει να ληφθεί ως απόφαση για το βάσιμο οποιουδήποτε θέματος επιμέλειας (άρθρο 19).

---

⁵ Re D (A Minor (Child Acduction) [1989] 1 FLR 97 n]

⁶ Υπόθεση Parsons vs Styger (1989) 67 H (2d) 3, 11).

⁷ Πρωτόδικη Απόφαση Δικαστηρίου της Νέας Υόρκης Sheikh vs Kahill 546 NYS 2d 517 (Sup Ct. 1989).

Παρακάτω, ακολουθούν αποφάσεις σε υποθέσεις που άπτονται ζημάτων της Σύμβασης για τις Αστικές Πτυχές της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών. Ενδιαφέρον προκαλεί ο τρόπος ερμηνείας της Σύμβασης από τα Δικαστήρια με αναφορά σε Αγγλικές αποφάσεις, καθότι ως γνωστόν η Κύπρος ως χώρα που ακολουθεί το Κοινοδίκαιο εφαρμόζει το δόγμα του δικαστικού προηγούμενου.

12. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΤΟΝΤΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΠΑΓΩΓΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ:

12.1. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11 [ΠΙ]/94, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΣΤΑΥΡΙΔΗ Vs. ΝΙΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Στην πιο πάνω αίτηση⁸, ο πατέρας τέλεσε γάμο με την Καθ' ης η αίτηση στις 23.11.1995 στην Λιβύη. Από το γάμο τους απέκτησαν δύο παιδιά, τη Δανάη και την Ελισάβετ που γεννήθηκαν στις 21.7.1997 και στις 5.12.1999, αντίστοιχα.

Ο πατέρας, Βασίλειος Σταυρίδης ζητούσε με την αίτηση του την επιστροφή των ανήλικων παιδιών του Δανάης και Ελισάβετ στις Η.Π.Α, τα οποία κατακρατήθηκαν παράνομα στην Κύπρο από την Καθ' ης η αίτηση-μητέρα τους.

Σύμφωνα με την ένορκο δήλωση της Λειτουργού του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ημερ 1.2.12, από το 1995 μέχρι και το 2003 η οικογένεια ζούσε σε διάφορες χώρες. Από το 2003 μέχρι το 2009 η οικογένεια μετοίκησε στο Βανκούβερ του Καναδά και από το 2009 μετοίκησε στην Βοστώνη, Μασαχουσέτη των Η.Π.Α όπου ζούσαν μέχρι και την ημερομηνία που έλαβε χώρα η απαγωγή. Τα παιδιά φοιτούσαν στο Public Schools of Brookline. Η οικογένεια επισκεπτόταν κάθε

---

⁸ Αίτηση Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης ως Κεντρικής Αρχής με βάση το Νόμο 11 [ΠΙ]/94, ύστερα από εξουσιοδότηση του Βασίλη Σταυρίδη vs Νίκης Αλεξάνδρου ημερ. 08/06/2012.

χρόνο, συνήθως καλοκαίρι, την Κύπρο και την Ελλάδα για διακοπές, αφού είχαν συγγενείς και στις δύο χώρες.

Από τα Χριστούγεννα του 2009 το ζευγάρι άρχισε να παρουσιάζει προβλήματα λόγω της αντισυζυγικής συμπεριφοράς της Καθ' ης η αίτηση. Ο πατέρας προσπάθησε πολλές φορές να βελτιώσει την μεταξύ τους σχέση, χωρίς όμως να υπάρχει ιδιαίτερη ανταπόκριση από την Καθ' ης η αίτηση.

Στις 22.6.2010 η Καθ' ης η αίτηση μαζί με τα ανήλικα πήγαν για τις καθιερωμένες τους διακοπές στην Ελλάδα και Κύπρο, με εισιτήρια επιστροφής στην Μασαχουσέτη ημερομηνίας 30.8.2010. Ο πατέρας όταν έλαβε τη σχετική άδεια από την υπηρεσία του, επισκέφθηκε την Ελλάδα για να δει τους συγγενείς του.

Στις 3.7.2010, ενώ ο πατέρας ετοιμαζόταν να μεταβεί στην Κύπρο για να περάσει οικογενειακά τις υπόλοιπες καλοκαιρινές τους διακοπές, η Καθ' ης η αίτηση τον ειδοποίησε δια τηλεφώνου να μην επισκεφθεί την Κύπρο και ότι ήταν επιθυμία της να περάσουν χωριστά αυτές τις διακοπές διότι το είχε ανάγκη.

Ο πατέρας σεβάστηκε την επιθυμία της και παρέμεινε στην Ελλάδα και επέστρεψε κατευθείαν στη Βοστώνη την 1.8.2010. Καθ' όλη τη διάρκεια που ήταν χωριστά με την Καθ' ης η αίτηση και τα ανήλικα, επικοινωνούσε μαζί τους καθημερινά.

Κατά ή περί τις 14.8.2010 η Καθ' ης η αίτηση ανακοίνωσε τηλεφωνικώς στον πατέρα πως δεν αισθανόταν έτοιμη να επιστρέψει σπίτι τους και ότι θα παρέμενε στην Κύπρο όσο χρειαστεί για να νιώσει καλά και να βοηθήσει τους γονείς της και έτσι έγινε, επιβεβαιώνοντας τον πατέρα ότι τα ανήλικα θα επέστρεφαν μέχρι τις 31.8.2010 στην Αμερική, διότι 6.9.2010 ξεκινούσε η νέα τους σχολική χρονιά.

Στις 21.8.2010 η Καθ' ης η αίτηση ανακοίνωσε στον πατέρα ότι ούτε αυτή, ούτε τα ανήλικα θα επέστρεφαν τελικά στην Αμερική. Τότε ο πατέρας ταξίδεψε άμεσα στην Κύπρο στις 24.8.2010 για να συζητήσουν τις διαφορές τους με την ελπίδα ότι η Καθ' ης η αίτηση θα επέστρεφε στην Μασαχουσέτη μαζί με τα ανήλικα. Η Καθ' ης η αίτηση ήταν ανένδοτη και ζητούσε από τον πατέρα περισσότερο χρόνο για να σκεφθεί, έτσι ο πατέρας αναγκάστηκε να επιστρέψει στην Μασαχουσέτη λόγω εργασίας κατά ή περί τις 5.9.2010, χωρίς τα ανήλικα. Κατά ή περί το Δεκέμβριο 2010 η Καθ' ης η αίτηση εξέφρασε την επιθυμία της στον πατέρα να επιστρέψει στην Μασαχουσέτη και ως εκ τούτου ο πατέρας έκανε διευθετήσεις ώστε η Καθ' ης η αίτηση να μένει σε ξεχωριστό διαμέρισμα από αυτόν. Τελικά όμως, τον Ιανουάριο του 2011 η Καθ' ης η αίτηση πήρε την τελική της απόφαση να μην επιστρέψει ξανά στην Μασαχουσέτη, αλλά να παραμείνει στην Κύπρο μαζί με τα ανήλικα.

Κατά ή περί τον Ιανουάριο του 2011 η Καθ' ης η αίτηση, χωρίς άδεια και/ή συγκατάθεση και εν αγνοία του πατέρα, κατακράτησε παράνομα τα ανήλικα στην

Κύπρο με τη βοήθεια των γονιών της. Όλα τα προσωπικά αντικείμενα των ανηλίκων παρέμειναν στην Μασαχουσέτη όπου ήταν και ο μέχρι τότε συνήθης τόπος διαμονής τους. Έκτοτε τα ανήλικα μένουν με την Καθ' ης η αίτηση στη Λεμεσό.

Η πιο πάνω κατακράτηση των ανηλίκων στην Κύπρο τον Ιανουάριο του 2011 έλαβε χώρα εν αγνοία και χωρίς τη συγκατάθεση του πατέρα και κατά παράβαση των δικαιωμάτων φύλαξης του πατέρα τα οποία είχε από κοινού με την Καθ' ης η αίτηση. Τα ανήλικα τώρα φοιτούν σε ιδιωτικό αγγλόφωνο σχολείο στη Λεμεσό σε ένα ξένο και άγνωστο περιβάλλον αφού για τόσα χρόνια έμεναν μαζί και με τους δύο γονείς τους στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο ίδιος έκαμε αίτηση στις 24.6.11 σε Δικαστήριο της Μασαχουσέτης με την οποία ζητούσε προσωρινά την κηδεμονία των παιδιών του

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

Το Δικαστήριο πρώτιστα, ερμήνευσε τα άρθρα 1, 3, 5 και 16 της Σύμβασης.

Με αναφορά του στην απόφαση του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου, **Σάββα vs Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης (Αρ.2) (2002) 1 (B) 1228, 1245⁹** επιβεβαίωσε ουσιαστικά τον σκοπό της Σύμβασης:

«Ο σκοπός της Σύμβασης είναι η διασφάλιση της άμεσης επιστροφής των παιδιών στην χώρα της συνήθους διαμονής τους. Για την επίτευξη του σκοπού χρησιμοποιούνται σύντομες και απλές διαδικασίες».

Η συνήθης διαμονή των παιδιών μπορεί να αλλάξει μόνο εάν οι γονείς έχουν κοινό κατασταλαγμένο σκοπό (settled purpose) για την αλλαγή.

Με αναφορά του στην υπόθεση **Dehaan v. Gracia** (2004) AJ N: 94 (QL)¹⁰, τόνισε ότι το ουσιώδες χρονικό σημείο για τη διαπίστωση της πρόθεσης των μερών να αποκτήσουν νέα συνήθη διαμονή είναι ο αμέσως προηγούμενος χρόνος πριν από τη μετάβαση τους από τη μια χώρα στην άλλη.

Περαιτέρω στην απόφαση **Re D (Abduction: Habitual Residence)** (2005) 2 FLR 403¹¹, το ερώτημα της συνήθους διαμονής αποφασίζεται από το Δικαστήριο

⁹ Υπόθεση Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου Σάββα vs Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης (Αρ. 2) (2002) 1 (B) σελ. 1228, 1245.

¹⁰ Dehaan vs Gracia (2004) AJ N:94 (QL)

¹¹ Re D (Abduction: Habitual Residence) 2005 2 FLR 403.

του Συμβαλλόμενου Κράτους το οποίο εξετάζει την αίτηση σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει σ' αυτό.

Το Δικαστήριο αναφέρθηκε στο τι συνιστά ' ' κατασταλαγμένο σκοπό' ' με βάση την απόφαση της πλειοψηφίας **Φασαρίας v. Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως** (2008) 1 (B) 1024 από το Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Ναθαναήλ ως εξής: (σελ. 1036 - 1037)¹²

«Στις υποθέσεις που ανέφερε και το πρωτόδικο Δικαστήριο, **In Re B (minors: abduction)** (No2) [1993] 1 FLR 993 και **In Re F (Aminor) (Child Abduction)** [1992] 1 FLR 548, λέχθηκε ότι η φράση «habitual residence" έχει αναφορά, τουλάχιστον για νυμφευμένα ζευγάρια που ζουν μαζί, το μέρος εκείνο που οικιοθελώς επέλεξαν να ζήσουν ως μέρος της συνήθους πορείας της ζωής τους για το συγκεκριμένο χρόνο, είτε μικρής, είτε μεγάλης διάρκειας. Εκείνο που χρειάζεται είναι η ύπαρξη κοινής πρόθεσης να ζήσουν σε μια χώρα έχοντας ικανοποιητικό βαθμό συνέχειας. Ακόμη και η πάροδος ενός μηνός σε νέα χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως ικανοποιητική για να υπάρξει εύρημα για απόκτηση νέας συνήθους διαμονής. Περαιτέρω, η απόκτηση της νέας κατοικίας θα πρέπει να είναι οικιοθελής και θα πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένο σκοπό, που μπορεί να είναι είτε εξειδικευμένος, είτε γενικός. Πρέπει, με άλλα λόγια, να υπάρχει κατασταλαγμένος σκοπός ("a settled purpose"), αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι κάποιος πρέπει να έχει και την πρόθεση να μείνει εκεί επ' αόριστον. Ο σκοπός της διαμονής μπορεί να έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια, αλλά και πάλι να υπάρχει η αναγκαία πρόθεση διαμονής. Στο κατά ποσό υιοθετήθηκε από ένα πρόσωπο μια νέα συνήθης διαμονή, μπορούν να ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως η μόρφωση, η εργασία η επιτήδευμα, η υγεία, άλλοι οικογενειακοί δεσμοί, ακόμη και η απλή αγάπη για το μέρος το οποίο επιλέγεται για κατοικία».

Παράλληλα το Δικαστήριο τόνισε στην απόφασή του το πότε υπάρχει παράνομη κατακράτηση παιδιού. Αυτή υφίσταται όταν ένα παιδί κατακρατείται πέραν του χρόνου που ορίζει το Δικαστήριο ή πέραν του χρόνου που έχουν συμφωνήσει οι γονείς. Σύμφωνα με την απόφαση **Re S (Minors)**

¹² Υπόθεση Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου, απόφαση πλειοψηφίας στην Φασαρίας vs Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης 2008 1B σελ. 1024.

(Abduction: Wrongful Retention) (1994) Fam 70¹³, κατακράτηση καθίσταται παράνομη από τη στιγμή που ο γονέας εγκαταλείπει την πρόθεση του να τιμήσει τη συμφωνία.

Στην παρούσα υπόθεση δεν τίθετο για το Δικαστήριο, θέμα παράνομης μετακίνησης των παιδιών στην Κύπρο, εφόσον αυτά ήρθαν τον Ιούνιο του 2010 με τη σύμφωνη γνώμη του πατέρα. Τίθετο κατά το Δικαστήριο υπό αμφισβήτηση η συνέχιση της παραμονής τους και συγκεκριμένα κατά πόσο αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως «παράνομη κατακράτηση» σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης. Ο πατέρας συγκατατέθηκε στην παραμονή και εγκατάσταση των παιδιών του στην Κύπρο και συνεπώς αυτή δεν συνιστά παράνομη κατακράτηση.

Σύμφωνα με το **άρθρο 12 της Σύμβασης**, σε περίπτωση όπου παιδί έχει μετακινηθεί ή κατακρατηθεί παράνομα και κατά την ημερομηνία έναρξης της δικαστικής διαδικασίας έχει παρέλθει περίοδος μικρότερη από το ένα έτος από την ημερομηνία της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, το Δικαστήριο διατάζει την άμεση επιστροφή του. Ακόμα και σε περίπτωση όπου οι διαδικασίες έχουν αρχίσει μετά την εκπνοή της περιόδου του ενός έτους, το Δικαστήριο διατάζει την επιστροφή του παιδιού, εκτός αν αποδειχθεί ότι το παιδί έχει τώρα προσαρμοστεί στο καινούργιο περιβάλλον του. Το **άρθρο 12** τελεί υπό την αίρεση του **άρθρου 13** το οποίο προβλέπει ότι σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή.

Στην απόφαση **Re N (Minors) Abduction [1991] FLR 413**¹⁴ τονίστηκε ότι η φράση «νέο περιβάλλον» περιλαμβάνει τον τόπο, σπίτι, σχολείο, φίλους, δραστηριότητες και ευκαιρίες, αλλά όχι την καθ'αυτό σχέση με τον γονέα με τον οποίο τώρα διαμένει το παιδί. Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο αποφάσισε ότι ένα τετράχρονο παιδί το οποίο μετακινήθηκε και παρέμεινε στην Αγγλία για 15 μήνες, είχε προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον.

Στην απόφαση **Cannon v. Cannon [2005] 1 WLR 32**¹⁵ τονίστηκε ότι όταν το Δικαστήριο εξετάζει κατά πόσο το παιδί προσαρμόστηκε στο καινούργιο περιβάλλον, δεν είναι αρκετό να λάβει υπόψη μόνο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της προσαρμογής, αλλά θα πρέπει να λάβει επίσης υπόψη τη συναισθηματική και ψυχολογική πλευρά της προσαρμογής.

---

¹³ Απόφαση Re S (Minors) (Abduction: Wrongful Retention) 1994 Fam 70.

¹⁴ υπόθεση Re N (Minors) Abduction [1991] FLR 413.

¹⁵ Cannon vs Cannon [2005] 1 WLR 32.

Στην υπό εκδίκαση υπόθεση, η διαδικασία έχει αρχίσει μετά την εκπνοή της περιόδου του ενός έτους και συγκεκριμένα 1 ½ χρόνο μετά, εφόσον η αίτηση καταχωρήθηκε στις 1.2.12 και η ημερομηνία κατά την οποία η Καθ'ης η αίτηση ξεκαθάρισε στον πατέρα ότι δεν θα επιστρέψει είναι η 21.8.2010. Ακόμα και σ' αυτή την περίπτωση που η διαδικασία άρχισε μετά την εκπνοή του ενός έτους, αν η κατακράτηση των παιδιών είναι παράνομη, ένα Δικαστήριο μπορεί να διατάξει την επιστροφή τους, εκτός αν αποδειχθεί ότι έχουν προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον τους.

Σύμφωνα με το **άρθρο 13(α) της Σύμβασης**, το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται να διατάξει την επιστροφή του παιδιού αν είχε δοθεί η συναίνεση ή μεταγενέστερα η συγκατάθεση στη μετακίνηση ή κατακράτηση.

Το πιο πάνω άρθρο ερμηνεύτηκε στην απόφαση του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου **Σάββα v. Υπουργού Δικαιοσ. και Δημ. Τάξης** (ανωτέρω) ως ακολούθως:

«Από τη λεκτική διατύπωση του άρθρου 13(α), προκύπτει πως όταν η αποδοχή για τη μετακίνηση ανηλίκου γίνει προτού πραγματοποιηθεί η μετακίνηση, η αποδοχή ονομάζεται συναίνεση (consent). Όταν όμως η αποδοχή δοθεί μετά η πραγματοποίηση της μετακίνησης αυτή, ονομάζεται συγκατάθεση.»

Το βάρος απόδειξης τέτοιας υπεράσπισης έχει η Καθ'ης η αίτηση. Η συναίνεση ή συγκατάθεση μπορεί να εξαχθεί από τη συμπεριφορά του γονέα που ζητά την επιστροφή του παιδιού. (**Re C Abduction Consent [1996] 1 F.L.R. 414**)¹⁶. Όταν τα λόγια ή οι πράξεις του οδήγησαν τον απαγωγέα να πιστεύει ότι δεν θα επικαλεστεί το δικαίωμα του για επιστροφή του παιδιού, και είναι ασυμβίβαστα με τέτοια επιστροφή, τότε είναι δίκαιο να θεωρηθεί ότι ο γονέας που ζητά επιστροφή έχει δώσει τη συγκατάθεση του (**Re H (Minors) Abduction Acquiescence [1998] AC 72, HL**)¹⁷.

Αργοπορία στη λήψη οποιωνδήποτε δικαστικών μέτρων από το γονέα που ζητά την επιστροφή του παιδιού συνιστά ένδειξη ότι υπάρχει συγκατάθεση. Στην απόφαση **W v. W (Child Abduction: Acquiescence) [1993] 2 FLR 211**¹⁸, η αδράνεια του πατέρα για 10 μήνες μετά που έμαθε την απόφαση της συζύγου του για μη επιστροφή, κρίθηκε ότι ισοδυναμεί με συγκατάθεση. Στην

¹⁶ Re C Abduction Consent [1996] 1 FLR 414

¹⁷ Re H Minors Abduction Acquiescence 1998 AC 72 HL.

¹⁸ W Vs W (Child Abduction): Acquiescence 1993 2 FLR 211.

απόφαση **Re S (ChildAbduction: Delay) [1998] 1 FLR 651**¹⁹ τονίστηκε ότι όταν έχει αποδειχθεί υπεράσπιση με βάση το άρθρο 13, το Δικαστήριο στην εξέταση του κατά πόσο θα επιτρέψει την επιστροφή του παιδιού ή όχι, λαμβάνει υπόψη την καθυστέρηση του Αιτητή να προωθήσει το αίτημα του με βάση τη Σύμβαση.

Το Δικαστήριο επίσης, σύμφωνα με το **άρθρο 13 της Σύμβασης**, μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού αν διαπιστώσει ότι αυτό αντιτίθεται στην επιστροφή και βρίσκεται ήδη σε βαθμό ωριμότητας που υποδεικνύει να ληφθούν υπόψη οι απόψεις του.

Στην υπόθεση **Zaffino v. Zaffino (2006) 1 FLR 410**²⁰ υποδείχθηκε ότι το Δικαστήριο πρέπει να σταθμίζει τη φύση και την ένταση των ενστάσεων του παιδιού από τη μια και τους στόχους της Σύμβασης από την άλλη, στους οποίους περιλαμβάνεται ο σεβασμός προς τις δικαστικές διαδικασίες της αιτούσας χώρας και επίσης η γενική ευημερία του παιδιού.

Ο Δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Νικολάτος στην απόφαση **Νικολάου v. Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης (2008) 1 (B) Α.Α.Δ. 1311**²¹, υιοθετώντας την απόφαση **Re T (2000) 2 FLR 192**²², τόνισε ότι η εξέταση του ζητήματος των ενστάσεων του παιδιού να επιστρέψει στη χώρα της συνήθους διαμονής του περιλαμβάνει τρία στάδια. **Πρώτον**, κατά πόσο οι ενστάσεις του παιδιού αποδεικνύονται. **Δεύτερον**, κατά πόσο η ηλικία και η ωριμότητα του παιδιού είναι τέτοια που το καθιστά ορθό να τις λάβει υπόψη. Αν τα προαναφερθέντα απαντηθούν καταφατικά, τότε το Δικαστήριο προχωρεί στο τρίτο ερώτημα ως προς το πώς θα ασκήσει τη διακριτική του ευχέρεια. Κατά την άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας το δικαστήριο θα πρέπει να αναζητήσει τους λόγους για τους οποίους το παιδί ενίσταται και θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι οι απόψεις του παιδιού εκφράζονται ελεύθερα.

Το Δικαστήριο, στην υπό εκδίκαση υπόθεση, τόσο για τους σκοπούς του άρθρου 12, όσο και 13 της Σύμβασης, είχε συνέντευξη με κάθε παιδί ξεχωριστά, στην απουσία των δικηγόρων.

Στο Δικαστήριο, από τη συνομιλία στην οποία προέβηκε και με τα δύο παιδιά, φάνηκε ότι επρόκειτο για αρκετά ώριμα ώστε να μπορούν να αποφασίσουν που

---

¹⁹ Re S (Child Abduction:Delay) 1998 1 FLR 651.

²⁰ Υπόθεση Zaffino vs Zaffino 2006 1 FLR 410.

²¹ Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης (2008) 1 B Α.Α.Δ 1311.

²² Re T (2000) 2 FLR 192

θέλουν να μείνουν. Και τα δύο εκφράστηκαν ξεκάθαρα ότι είναι ευχαριστημένα στην Κύπρο, ότι έχουν δημιουργήσει νέες παρέες και ότι έχουν στενά συγγενικά πρόσωπα με τα οποία έχουν επαφή και ότι δεν θέλουν να επιστρέψουν. Και τα δύο παιδιά ενίσταντο στην επιστροφή τους διότι είχαν πλέον προσαρμοστεί πλήρως στο περιβάλλον της Κύπρου..

Ο πατέρας καταχώρισε την παρούσα αίτηση αργοπορημένα. Οι πράξεις του, η όλη συμπεριφορά του, σύμφωνα με το Δικαστήριο, καταδείκνυαν ότι είχε δώσει τη συγκατάθεση του για την αλλαγή του συνήθους τόπου διαμονής των ανηλίκων από την Αμερική στην Κύπρο και συνεπώς η παραμονή των παιδιών στην Κύπρο δεν ήταν παράνομη. **Η Καθ'ης η αίτηση είχε αποδείξει την υπεράσπιση του άρθρου 13(α) της Σύμβασης.**

12.2. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ Ν. 11 (ΠΙ)/94, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΖΑΗΙΔΕ SULEYMAN ΑΠΟ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ Vs. ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΩΣΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Στις 25.10.2012 εκδόθηκε από το Δικαστήριο προσωρινό διάταγμα με το οποίο απαγορευόταν στον Καθ'ου η αίτηση να μεταφέρει την ανήλικη Sybella εκτός Κύπρου και με το οποίο διατασσόταν όπως αυτός παραδώσει το διαβατήριο της ανήλικης στον Πρωτοκολλητή του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λάρνακας. Το προσωρινό διάταγμα κατέστη εκ συμφώνου απόλυτο στις 16.11.2012. Επίσης, στις 29.1.2013 εκδόθηκε εκ συμφώνου διάταγμα με το οποίο ανεστάλη η εκδίκαση της υπόθεσης 131/2012 του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λάρνακας που κατεχώρησε ο Καθ'ου η αίτηση για φύλαξη της ανήλικης.

Ο Καθ'ου η αίτηση και η μητέρα γνωρίστηκαν στην Αγγλία και δημιούργησαν ερωτικό δεσμό. Διέμεναν μαζί στην Αγγλία και δεν παντρεύτηκαν ποτέ. Από τη σχέση τους απέκτησαν ένα παιδί, τη Sybella, που γεννήθηκε στις 8.9.2004 στην Αγγλία. Η συμβίωση διήρκεσε, για μεν τους ισχυρισμούς της μητέρας μέχρι τις 26 Δεκεμβρίου του 2006, για δε τον Καθ'ου η αίτηση μέχρι το 2007.

Μετά το χωρισμό, η Sybella έμενε με τη μητέρα της σε διαμέρισμα, το ενοίκιο του οποίου πλήρωνε ο Καθ'ου η αίτηση. Ο Καθ'ου η αίτηση πλήρωνε επίσης και τα δίδακτρα του ιδιωτικού σχολείου στην Αγγλία που φοιτούσε η κόρη του. Είχε επίσης επικοινωνία με την ανήλικη.

Δεν εκδόθηκε οποιοδήποτε δικαστικό διάταγμα που να ρυθμίζει τα θέματα που άπτοντο της γονικής μέριμνας της ανήλικης. Και οι δύο πλευρές αποδέχτηκαν ότι με βάση την αγγλική νομοθεσία, τόσο η μητέρα όσο και ο Καθ'ου η αίτηση ασκούν από κοινού τη γονική μέριμνα (parental responsibility).

Σε κάποιο στάδιο, υπήρξαν προβλήματα σε σχέση με την καταβολή του ενοικίου από τον Καθ'ου η αίτηση. Η μητέρα μέχρι το τέλος του 2010 παρέμενε στο διαμέρισμα με την κόρη της και στη συνέχεια έφυγαν από το διαμέρισμα και πήγαν σε καταφύγιο γυναικών μέχρι τον Απρίλιο του 2012. Ο Καθ'ου η αίτηση, περί τα τέλη του 2010, έφυγε από την Αγγλία και διέμενε έκτοτε στην Κύπρο.

Από το 2010 που έφυγε η μητέρα με το παιδί από το διαμέρισμα και έμειναν στο καταφύγιο μέχρι και τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 2011, δεν υπήρχε επικοινωνία του Καθ'ου η αίτηση και του παιδιού, λόγω του ότι η μητέρα δεν επέτρεπε την επικοινωνία, παρόλο που ο Καθ'ου η αίτηση έκανε σχετικές προσπάθειες.

Η επικοινωνία επανήρχησε Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 2011, όταν η Sybella ήρθε στην Κύπρο για διακοπές, και έκτοτε η επικοινωνία συνεχίστηκε, είτε στην Κύπρο είτε στην Αγγλία. Η μητέρα και η ανήλικη έφυγαν από το καταφύγιο και φιλοξενούνται προσωρινά στο σπίτι της αδελφής της, όπου έμενε και ο γιος της αδελφής της. Η ανήλικη κοιμόταν σε στρώμα στο πάτωμα.

Έγινε επίσης παραδεκτό ότι η Sybella, με τη συγκατάθεση της μητέρας, ήρθε στην Κύπρο για διακοπές τον Ιούλιο του 2012 για να έχει επικοινωνία με τον Καθ'ου η αίτηση. Είχε εισιτήριο μετ' επιστροφής για τις 21.8.2012. Η Sybella όμως δεν επέστρεψε. Ανέφερε τόσο στον Καθ'ου η αίτηση, όσο και στη μητέρα της τηλεφωνικώς κάποιες μέρες πριν την προγραμματισμένη αναχώρησή της, ότι επιθυμούσε να παραμείνει στην Κύπρο.

Ο Καθ'ου η αίτηση ανέφερε κάποια πράγματα σε σχέση με τη συμπεριφορά της κόρης τους στη μητέρα και αυτή συγκατατέθηκε στο να δει την ανήλικη ψυχολόγος. Η μητέρα ήρθε στην Κύπρο στις 15.8.2012 μαζί με την αδελφή της, συνάντησε την κόρη της και προσπάθησε να τη μεταπείσει να επιστρέψει μαζί της αλλά αυτή της ανέφερε και πάλιν ότι επιθυμούσε να μείνει στην Κύπρο. Προσπάθειες έκανε και η αδελφή της μητέρας Fatma, για να μεταπείσει την ανήλικη, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Η μητέρα επέστρεψε στην Αγγλία και η Sybella παρέμεινε στην Κύπρο.

Το Δικαστήριο, για τους σκοπούς του Άρθρου 13(β) της Σύμβασης και των προνοιών του Άρθρου 11(2) του Κανονισμού, είχε συνέντευξη με την ανήλικη, στην απουσία των δικηγόρων αλλά στην παρουσία στενογράφου και μεταφραστή, ο οποίος μετάφραζε από ελληνικά στα αγγλικά και αντίστροφα.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

Το Δικαστήριο επανέλαβε τους σκοπούς της Σύμβασης.

Σύμφωνα με το **Άρθρο 1** της Σύμβασης:

«Οι σκοποί της παρούσας Σύμβασης είναι:

- α. να διασφαλίσει την άμεση επιστροφή των παιδιών που παράνομα μετακινήθηκαν ή κατακρατήθηκαν σε οποιοδήποτε από τα Συμβαλλόμενα Κράτη· και
- β. να εξασφαλίσει ότι τα δικαιώματα φύλαξης και επικοινωνίας βάσει της νομοθεσίας ενός Συμβαλλόμενου Κράτους γίνονται σεβαστά, κατά τρόπο αποτελεσματικό, στα άλλα Συμβαλλόμενα Κράτη.»

Με αναφορά του στην απόφαση του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου **Σάββα ν. Υπουργού Δικαιοσ. και Δημ. Τάξης**(Αρ. 2) (2002) 1 (B) 1228, 1245 από το Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Κραμβή:

«Ο σκοπός της Σύμβασης είναι η διασφάλιση της άμεσης επιστροφής των παιδιών στη χώρα της συνήθους διαμονής τους. Για την επίτευξη του σκοπού χρησιμοποιούνται σύντομες και απλές διαδικασίες. Τα κράτη που υπέγραψαν τη Σύμβαση ανέλαβαν ταυτόχρονα την υποχρέωση να αποφασίζουν εντός έξι εβδομάδων για κάθε αίτηση που υποβάλλεται.»

Ακόμα ένας σκοπός της Σύμβασης είναι να αποτρέψει τις απαγωγές παιδιών.

Όπως ανέφερε η Baroness Hale: "the message should go out to potential abductors that there are no safe havens among the Contracting States" (**R M (Abduction: Zimbabwe) [2007] UKHL 55, sub nom**²³ και **Re M and Another (Minors) 2008 1 FLR**²⁴. Στην Αγγλία, αιτήσεις με βάση τη Σύμβαση της Χάγης ακούονται από το HighCourt, Family Division.

Απόφαση δυνάμει της Σύμβασης, τόνισε το Δικαστήριο, που αφορά την επιστροφή του παιδιού δεν εκλαμβάνεται ως απόφαση επί της ουσίας σε θέματα φύλαξης του παιδιού (Άρθρο 19). Αυτό είναι θέμα που αποφασίζεται από το Δικαστήριο της χώρας της συνήθους διαμονής του ανηλίκου (**Cv. B (Abduction: Grave Risk) [2005] EWHC 2988 (Fam)**²⁵.

Το Δικαστήριο στην απόφαση του ασχολήθηκε με το ζήτημα της παράνομης κατακράτησης:

---

²³ (R M (Abduction: Zimbabwe) 2007 UKHL 55sub mom.

²⁴ Re M and Another Minors 2008 1 FLR.

²⁵ (Cv . B (Abduction: Grave Risk) [2005] EWHC 2988 Fam.

Σύμφωνα με το **άρθρο 12 της Σύμβασης**, σε περίπτωση όπου παιδί έχει μετακινηθεί ή κατακρατηθεί παράνομα και κατά την ημερομηνία έναρξης της δικαστικής διαδικασίας έχει παρέλθει περίοδος μικρότερη από το ένα έτος από την ημερομηνία της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, το Δικαστήριο διατάζει την άμεση επιστροφή του, εκτός αν διαπιστωθεί ότι συντρέχει οποιαδήποτε από τις εξαιρέσεις που η Σύμβαση προνοεί.

Το **άρθρο 3** της Σύμβασης αναφέρει:

«Η μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού θεωρείται παράνομη εφόσον-

- α. γίνεται κατά παράβαση των δικαιωμάτων φύλαξης που απονέμονται σε φυσικό πρόσωπο, ίδρυμα ή οποιαδήποτε άλλη οργάνωση, είτε από κοινού είτε αποκλειστικά, δυνάμει του δικαίου του Κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή κατακράτηση· και
- β. κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης τα δικαιώματα αυτά ασκούσαν, στην πραγματικότητα, είτε από κοινού είτε αποκλειστικά ή θα είχαν ασκηθεί με τον τρόπο αυτό, αν δεν είχε συμβεί η μετακίνηση ή κατακράτηση.

Τα δικαιώματα φύλαξης που αναφέρονται στην υποπαράγραφο α πιο πάνω, δύνανται να απορρέουν ιδίως είτε απευθείας από το νόμο είτε από δικαστική ή διοικητική απόφαση είτε από συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους αυτού».

Τα δικαιώματα φύλαξης ερμηνεύονται στο **άρθρο 5** ως ακολούθως:

«Για τους σκοπούς της Σύμβασης αυτής-

- α. «δικαιώματα φύλαξης» περιλαμβάνουν δικαιώματα που αφορούν στην επιμέλεια του προσώπου του παιδιού και, ιδίως, το δικαίωμα ορισμού του τόπου διαμονής του παιδιού·
- β. «δικαιώματα επικοινωνίας» περιλαμβάνουν το δικαίωμα μεταφοράς παιδιού σε μέρος άλλο από τη συνήθη διαμονή του παιδιού, για ορισμένο χρονικό διάστημα».

Περαιτέρω, σύμφωνα με το **Άρθρο 2 (11) του Κανονισμού** προνοεί ότι ο όρος «παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση» σημαίνει μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού κατά παράβαση δικαιώματος επιμέλειας το οποίο προκύπτει από δικαστική απόφαση, ή από το νόμο ή από συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του. Ο Κανονισμός αναφέρει ότι η επιμέλεια θεωρείται ότι ασκείται από κοινού όταν ο ένας από τους δικαιούχους της γονικής

μέριμνας δεν μπορεί, σύμφωνα με απόφαση ή απευθείας από το νόμο, να αποφασίζει για τον τόπο διαμονής του παιδιού χωρίς τη συγκατάθεση άλλου δικαιούχου της γονικής μέριμνας.

Όσον αφορά τους όρους «γονική μέριμνα», «δικαιούχος γονικής μέριμνας» και «δικαίωμα επιμέλειας», ο Κανονισμός στο Άρθρο 2 (7), (8) και (9) τους καθορίζει ως εξής:

«2(7) Ο όρος «γονική μέριμνα» περιλαμβάνει το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που παρέχονται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαστική απόφαση, απευθείας από το νόμο ή με ισχύουσα συμφωνία όσον αφορά το πρόσωπο ή την παρουσία του παιδιού. Ειδικότερα ο όρος περιλαμβάνει το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας.

(8) Ο όρος «δικαιούχος γονικής μέριμνας» προσδιορίζει κάθε πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα παιδιού.

(9) Ο όρος «δικαίωμα επιμέλειας» περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αφορούν τη φροντίδα για το πρόσωπο του παιδιού, και ειδικότερα το δικαίωμα απόφασης καθορισμού του τόπου διαμονής του».

Στην υπό εκδίκαση υπόθεση, η μητέρα και ο πατέρας δεν παντρεύτηκαν ποτέ. Με βάση το **Άρθρο 2 (2) Children Act 1989 της Αγγλίας**, ανύπαντρη μητέρα αποκτά αυτόματα γονικά δικαιώματα (parental responsibility), ενώ ένας από τους τρόπους που ο ανύπαντρος πατέρας αποκτά γονικά δικαιώματα είναι με την εγγραφή του ως πατέρας στο πιστοποιητικό γέννησης του παιδιού (**Άρθρο 4 CA 1989 όπως τροποποιήθηκε με τον Adoption and Children Act 2002**).

Ο Καθ' ου η αίτηση στην παρούσα υπόθεση, ως ανύπαντρος πατέρας, είχε αποκτήσει σύμφωνα με το Δικαστήριο, γονικά δικαιώματα με βάση την εγγραφή του ως πατέρας της ανήλικης Sybella στο πιστοποιητικό γέννησης της. Κάτι τέτοιο, έγινε παραδεκτό ότι δηλαδή και οι δύο γονείς ασκούσαν γονικά δικαιώματα από κοινού με βάση την αγγλική νομοθεσία.

Το Δικαστήριο ερμήνευσε το **Άρθρο 1 Child Abduction Act 1984**. Σύμφωνα με αυτό, ένας γονέας που έχει από κοινού τη γονική μέριμνα με τον άλλο γονέα, διαπράττει αδίκημα αν μετακινήσει από μόνος του το παιδί τους χωρίς τη συγκατάθεση του άλλου γονέα, ή την άδεια του Δικαστηρίου.

Στην υπόθεση **Re B (A Minor) (Abduction) (1994) 2 FLR 249, 260²⁶** λέχθηκαν τα εξής:

---

²⁶ Re B (A Minor) (Abduction) (1994) 2 FLR σελ. 249, 260.

«The purposes of the Hague Convention were, in part at least, humanitarian. The objective is to spare children already suffering the effects of the breakdown in their parents' relationship the further disruption which is suffered when they are taken arbitrarily by one parent from the settled environment and moved to another country for the sake of finding there a supposedly more sympathetic forum or a more congenial base. The expression "rights of custody" when used in the Convention therefore needs to be construed in the sense that will best accord with their objective. In most cases, that will involve giving the term the widest possible sense».

Ενώ, τόνισε ότι όταν δύο γονείς έχουν από κοινού τη γονική μέριμνα των ανήλικων παιδιών τους, ο ένας από τους δύο γονείς δεν μπορεί να αλλάξει μονομερώς τη συνήθη διαμονή των παιδιών. (**D v. D (Custody: Jurisdiction [1996] 1 F.L.R. 574)**²⁷).

Η αλλαγή της συνήθους διαμονής των παιδιών μπορεί να αλλάξει μόνον όταν οι γονείς έχουν κοινή πρόθεση να αλλάξουν τη δική τους συνήθη διαμονή. Τα ανήλικα παιδιά έχουν την ίδια συνήθη διαμονή με τους γονείς τους ή με το γονέα με τον οποίο διαμένουν (**Re N (Abduction: Habitual Residence) [2000] 2 FLR 899**²⁸ και **Re B (minors: abduction) (No 2) [1993] 1 FLR 993**)²⁹. Εξάλλου, η Σύμβαση καλύπτει περιπτώσεις όπου υπάρχει παραβίαση του δικαιώματος φύλαξης, και όχι μόνο διατάγματος φύλαξης, επομένως δεν είναι αναγκαίο να υπάρχει διάταγμα Δικαστηρίου για να επικαλεστεί κάποιος τη Σύμβαση.

Με βάση την ενώπιον του Δικαστηρίου μαρτυρία, προέκυψε ότι ο συνήθης τόπος διαμονής της ανήλικης πριν τη μετακίνησή της στην Κύπρο ήταν η Αγγλία. Η ανήλικη ζούσε με τη μητέρα της, φοιτούσε σε σχολείο στην Αγγλία και αναμενόταν να επιστρέψει στο σχολείο της το StEdmund's Prep School στις 5.9.2012.

Αποτέλεσε εύρημα του Δικαστηρίου ότι η μητέρα ασκούσε στην πραγματικότητα τα δικαιώματα φύλαξης αφού ήταν παραδεκτό ότι η ανήλικη διέμενε μαζί της όταν η σχέση της με τον Καθ' ου η αίτηση διεκόπη και όταν ο πατέρας ήρθε στην Κύπρο, η ανήλικη συνέχισε να διαμένει μαζί της στην Αγγλία, χωρίς καμιά αντίρρηση από τον πατέρα, και να πηγαίνει εκεί σχολείο. Ο πατέρας είχε επικοινωνία μαζί της, κατέβαλλε το ενοίκιο και πλήρωνε τα δίδακτρα.

Το Δικαστήριο, με βάση τη μαρτυρία και με βάση το άρθρο 14 της Σύμβασης που προνοεί ότι το Δικαστήριο δύναται να λάβει απευθείας γνώση του δικαίου του τόπου

---

²⁷ (D Vs D Custody: Jurisdiction [1996] 1 FLR 574.

²⁸ (Re N (Abduction: Habitual Residence) 2000 2FLR 899.

²⁹ Re B (Minors: Abduction) (No 2) [1993] 1 FLR 993.

της συνήθους διαμονής, για να διαπιστώσει αν υπήρχαν δικαιώματα φύλαξης από τον παραπονούμενο γονέα, θεωρεί ότι ικανοποιούνται οι διατάξεις των άρθρων 3-5 της Σύμβασης και των προνοιών του Κανονισμού όσον αφορά την ύπαρξη των δικαιωμάτων φύλαξης της μητέρας ως προς την ανήλικη, σύμφωνα με το δίκαιο της Αγγλίας, πριν από την κατακράτηση της από τον πατέρα της στην Κύπρο.

Η ανήλικη, σύμφωνα με τα ευρήματα του Δικαστηρίου, ήρθε στην Κύπρο με εισιτήριο μετ' επιστροφής με τη συναίνεση της μητέρας για να παραμείνει στην Κύπρο μέχρι τις 21.8.2012, ημερομηνία κατά την οποία θα επέστρεφε στην Αγγλία. Επομένως, η μητέρα ενέκρινε την απομάκρυνση του παιδιού από την Αγγλία, χώρα της συνήθους διαμονής του, μόνο για το καθορισμένο χρονικό διάστημα των καλοκαιρινών διακοπών. Η μητέρα έδωσε συγκατάθεση για να δει την ανήλικη ψυχολόγος αλλά είναι φανερό ότι ποτέ δεν έδωσε συγκατάθεση για αλλαγή του τόπου της συνήθους διαμονής της ανήλικης από την Αγγλία στην Κύπρο.

Παράνομη κατακράτηση παιδιού, σύμφωνα με το Δικαστήριο, υφίσταται όταν αυτό κατακρατείται πέραν του χρόνου που ορίζει το Δικαστήριο ή πέραν του χρόνου που έχουν συμφωνήσει οι γονείς. Σύμφωνα με την απόφαση **Re S (Minors) (Abduction: Wrongful Retention) (1994) Fam 70**³⁰, κατακράτηση καθίσταται παράνομη από τη στιγμή που ο γονέας εγκαταλείπει την πρόθεση του να τιμήσει τη συμφωνία.

Με βάση όλα τα πιο πάνω, αποτέλεσε εύρημα του Δικαστηρίου ότι η μη επιστροφή της ανήλικης στην Αγγλία, στον τόπο της συνήθους διαμονής της, έγινε κατά παράβαση του δικαιώματος φύλαξης της μητέρας και συνιστούσε «παράνομη κατακράτηση».

Στη συνέχεια το Δικαστήριο ασχολήθηκε με τις υπερασπίσεις του Άρθρου 13 της Σύμβασης.

Υπάρχουν υπερασπίσεις στη γενική αρχή της Σύμβασης και του Άρθρου 12 ότι ένα παιδί πρέπει να επιστρέφεται στη χώρα της συνήθους διαμονής του. Στις υποθέσεις απαγωγής μεταξύ κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ήταν η παρούσα, αυτές οι υπερασπίσεις της Σύμβασης πρέπει να εξετάζονται και υπό το φως του Κανονισμού.

Σύμφωνα με το Άρθρο 13 της Σύμβασης:

«Ανεξάρτητα από τις πρόνοιες του προηγούμενου Άρθρου, η δικαστική ή διοικητική αρχή του Κράτους από το οποίο προέρχεται η αίτηση δεν δεσμεύεται να διατάξει την επιστροφή του παιδιού αν το φυσικό πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλη οργάνωση που αντιτίθεται στην επιστροφή του αποδείξει ότι-

---

³⁰ Re S (Minors) (Abduction: Wrongful Retention) (1994) Fam 70.

α. το φυσικό πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλη οργάνωση που είχε την επιμέλεια του παιδιού δεν ασκούσε στην πραγματικότητα τα δικαιώματα φύλαξης κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης ή είχε συναινέσει ή μεταγενέστερα συγκατατεθεί στη μετακίνηση ή κατακράτηση· ή

β. υπάρχει σοβαρός κίνδυνος ότι η επιστροφή του ή της θα εξέθετε το παιδί σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή, διαφορετικά, θα έθετε το παιδί σε αφόρητη κατάσταση.

Η δικαστική ή διοικητική αρχή δύναται επίσης να αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού αν διαπιστώσει ότι το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του και βρίσκεται ήδη σε ηλικία και βαθμό ωριμότητας που υποδεικνύουν να ληφθούν υπόψη οι απόψεις του.

Κατά την εκτίμηση των περιστάσεων που αναφέρονται στο Άρθρο αυτό, οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που αφορούν το κοινωνικό υπόβαθρο του παιδιού και παρέχονται από την Κεντρική Αρχή ή άλλη αρμόδια αρχή του τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού.»

Άρθρο 13(α): Συγκατάθεση της μητέρας στην κατακράτηση

Το άρθρο 13 (α) ερμηνεύτηκε στην απόφαση του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου **Σάββα ν. Υπουργού Δικαιοσ. και Δημόσιας Τάξης** (ανωτέρω) ως ακολούθως (σελ. 1239):

«Από τη λεκτική διατύπωση του άρθρου 13(α), προκύπτει πως όταν η αποδοχή για τη μετακίνηση ανηλίκου γίνει προτού πραγματοποιηθεί η μετακίνηση, η αποδοχή ονομάζεται συναίνεση (*consent*). Όταν όμως η αποδοχή δοθεί μετά η πραγματοποίηση της μετακίνησης αυτή, ονομάζεται συγκατάθεση (*acquiescence*).»

Το βάρος απόδειξης τέτοιας υπεράσπισης έχει ο Καθ' ού η αίτηση. Η συναίνεση ή συγκατάθεση μπορεί να εξαχθεί από τη συμπεριφορά του γονέα που ζητά την επιστροφή του παιδιού. (**Re C Abduction Consent [1996] 1 F.L.R. 414**)³¹. Όταν τα λόγια ή οι πράξεις του οδήγησαν τον απαγωγέα να πιστεύει ότι δεν θα επικαλεστεί το δικαίωμα του για επιστροφή του παιδιού, και είναι ασυμβίβαστα με τέτοια επιστροφή, τότε είναι δίκαιο να θεωρηθεί ότι ο γονέας που ζητά επιστροφή έχει δώσει τη συγκατάθεση του (**Re H (Minors) Abduction Acquiescence [1998] AC 72, HL**)³².

³¹ (Re C Abduction Consent [1996] 1 FLR 414).

³² Re H (Minors) Abduction Acquiescence [1998] AC 72 HL.

Ο Καθ' ου η αίτηση επικαλέστηκε την υπεράσπιση του Άρθρου 13(α) και πρόβαλλε ότι δεν υπήρξε παράνομη κατακράτηση διότι η μητέρα συγκατατέθηκε στην παραμονή της ανήλικης στην Κύπρο. Ήταν συγκεκριμένα η θέση του ότι όταν τον Αύγουστο του 2012 εξήγησε στη μητέρα ότι η κόρη τους δεν ήθελε να επιστρέψει, η μητέρα όχι μόνο δεν έφερε ένσταση αλλά επιθυμούσε και η ίδια και ενδιαφερόταν να μάθει τα συμπεράσματα της ψυχολόγου και ότι αυτό φαίνεται στην αίτηση της στην Αγγλική Κεντρική Αρχή για επιστροφή του παιδιού.

Με βάση την ενώπιον του Δικαστηρίου, αποτέλεσε εύρημά ότι η μητέρα ουδέποτε συγκατατέθηκε στην κατακράτηση της ανήλικης κόρης της στην Κύπρο, αλλά ούτε και με τη συμπεριφορά της μπορούσε να εξαχθεί να εξαχθεί ότι έδωσε οποιαδήποτε τέτοια συγκατάθεση. Ο Καθ' ου η αίτηση απέτυχε να αποδείξει την υπεράσπιση του Άρθρου 13 (α) της Σύμβασης.

Η Υπεράσπιση του Άρθρου 13(β): Σοβαρός κίνδυνος φυσικής ή ψυχικής δοκιμασίας ή αφόρητης κατάστασης

Ο πατέρας προέβαλλε ως λόγο ένστασης ότι η τυχόν επιστροφή της ανήλικης στην Αγγλία θα προκαλούσε ανεπανόρθωτη βλάβη στην ομαλή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη της. Εμπειρείχε δε σοβαρό κίνδυνο έκθεσής της σε έντονη φυσική και ψυχική δοκιμασία.

Σύμφωνα με το Άρθρο 13(β), το Δικαστήριο διατηρεί διακριτική ευχέρεια να μη διατάξει την επιστροφή παιδιού αν αποδειχθεί ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος δοκιμασίας ή αφόρητης κατάστασης στην οποία θα περιέλθει ο ανήλικος.

Το βάρος απόδειξης και αυτής της υπεράσπισης είναι ψηλό (**M v. T (Abduction [2009], 1 FLR 1309**)³³. Ο κίνδυνος στο παιδί θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος από το συνήθη κίνδυνο ή μεγαλύτερος απ' αυτόν που αναμένεται όταν ένα παιδί αναγκάζεται να εγκαταλείψει τον ένα γονέα και να πάει στον άλλο. (**C v. B [2005] EWHC 2988**)³⁴. Το γεγονός ότι θα δημιουργηθεί σ' ένα παιδί άγχος δεν είναι αρκετό από μόνο του να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο (**De L v. H [2010] I FLR 1229**)³⁵.

Με αναφορά του στην απόφαση του Οικογενειακού Εφετείου στην υπόθεση **Σάββα v. Υπουργού Δικαιοσ. και Δημ. Τάξης** (ανωτέρω), το πρωτόδικο Δικαστήριο σχετικά με το άρθρο 13(β) (σελ. 1236), ανέφερε τα εξής:

---

³³ (M v. T (Abduction) [2009] 1 FLR 1309.

³⁴ (C vs B [2005] EWHC 2988.

³⁵ (De L v H [2010] I FLR 1229.

«Σε υποθέσεις (όπως η παρούσα), όπου η υπεράσπιση βασίζεται στο άρθρο 13(β) της Σύμβασης, το θέμα της ευημερίας των παιδιών είναι μεν σημαντικό, όμως δεν είναι το κυρίαρχο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις το Δικαστήριο οφείλει να σταθμίσει το βάρος του κινδύνου της ψυχολογικής ζημιάς που θα φέρει η επιστροφή έναντι των ψυχολογικών συνεπειών που θα έχει η άρνηση της επιστροφής. Το Δικαστήριο, ενασκώντας τη διακριτική του ευχέρεια πρέπει να δίδει βαρύτητα (*due weight*) στο σημαντικό πρωταρχικό σκοπό της Σύμβασης που είναι η διασφάλιση της άμεσης επιστροφής των απαχθέντων παιδιών. Βλέπε *N v. N* (1995) 1 FLR 107. Στην εν λόγω υπόθεση *N v. N* (ανωτέρω) παρά το γεγονός ότι υπήρχαν υπόνοιες σεξουαλικής κακοποίησης του ενός παιδιού από τον πατέρα (*left behind parent*) διατάχθηκε η επιστροφή των παιδιών.»

Περαιτέρω, με αναφορά του στην στην απόφαση **Νικολάου v. Υπουργού Δικαιοσύνης** (ανωτέρω) τόνισε τα ακόλουθα (σελ. 1333):

«Οι αγγλικές αυθεντίες δείχνουν πως για να επιτύχει η πρώτη υπεράσπιση του Άρθρου 13(β) της Σύμβασης θα πρέπει να υπάρχει σαφής και καθοριστική μαρτυρία του σοβαρού κινδύνου βλάβης ή της άλλως πως αφόρητης κατάστασης στην οποία θα περιέλθει ο ανήλικος. Ο κίνδυνος αυτός πρέπει να κριθεί ως ουσιαστικός και όχι ως μηδαμινός και επίσης πρέπει να θεωρηθεί ως κίνδυνος πιο ουσιαστικός απ' αυτόν που είναι εγγενής στις περιπτώσεις της αναπόφευκτης αβεβαιότητας και του άγχους που συνοδεύουν μια μη καλοδεχόμενη επιστροφή στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων της χώρας της συνήθους διαμονής.»

Στην υπόθεση **B v. B [1993] 1 FLR 238**³⁶ το Δικαστήριο τόνισε τον πολύ ψηλό βαθμό αφόρητης κατάστασης που πρέπει να αποδεικνύεται, για να επιτύχει η υπεράσπιση του Άρθρου 13(β) της Σύμβασης.

Στην υπόθεση **R W (Abduction: Domestic Violence) [2004] 2 FLR 499**³⁷ διατάχθηκε η επιστροφή του παιδιού στη Νότια Αφρική, παρόλο που η μαρτυρία της μητέρας κατέδειξε ότι ο σύζυγος ήτο συστηματικά βίαιος και την απειλούσε με όπλο.

Όπως αναφέρει η Αναστασία Γραμματικάκη-Αλεξίου στο βιβλίο της, *Η Διεθνής Απαγωγή Παιδιών Κατά τη Σύμβαση της Χάγης* του 1980, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ. 125-127³⁸, αναφερόμενη στην υπεράσπιση του άρθρου 13(β):

---

³⁶ B vs B [1993] 1 FLR 238.

³⁷ R W (Abduction: Domestic Violence) [2004] 2 FLR 499.

³⁸ Η Διεθνής Απαγωγή Παιδιών Κατά τη Σύμβαση της Χάγης του 1980, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ. 125-127.

«Ο όρος 'αφόρητη κατάσταση' αφορά φυσικά το παιδί και όχι τον απαγωγέα και αναφέρεται σε καταστάσεις όπως πράξεις βίας σε βάρος του παιδιού ή σεξουαλική κακομεταχείριση και όχι σε απλώς λιγότερο κακές συνθήκες διαβίωσης, λ.χ. σε οικονομικά ή εκπαιδευτικά προβλήματα .. Ο ιδιαίτερα σοβαρός κίνδυνος ως εξαίρεση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον απαγωγέα ως άμυνα κατά της αίτησης αν αυτός ο ίδιος τον προκάλεσε. Στην πράξη η εξαίρεση του άρθρου 13 παρ. β είναι εκείνη που επικαλούνται συχνότερα οι απαγωγείς και που λόγω της ευρύτητας της διατύπωσής της επιβάλλεται να ερμηνεύεται στενά, γιατί, διαφορετικά, μπορεί να μετατραπεί σε 'Κερκόπορτα' που θα επιτρέπει το πέρασμα στην πλήρη έρευνα της ουσίας του προβλήματος, πράγμα που δεν επιτρέπει η σύμβαση».

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, ακόμα και αν υπάρχουν ανησυχίες για την ασφάλεια του παιδιού, το Άρθρο 11(4) του Κανονισμού προνοεί για την επιστροφή παιδιού, «εάν διαπιστώνεται ότι έχουν προβλεφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του». Αυτή η πρόνοια, ουσιαστικά περιορίζει την υπεράσπιση του Άρθρου 13(β) της Σύμβασης (**F v. M (Abduction: Grave Risk of Harm) [2008] 2 FLR 1263**)³⁹.

Κύριο κριτήριο δεν είναι το συμφέρον του παιδιού, στις υποθέσεις απαγωγής (**Re R (Abduction: Consent) [1999] 1 FLR 828**)⁴⁰. Τα Δικαστήρια τονίζουν ότι σύμφωνα με το πνεύμα της Σύμβασης, το συμφέρον του παιδιού αποφασίζεται καλύτερα από το Δικαστήριο της συνήθους διαμονής του.

Το ερώτημα που τέθηκε στην παρούσα υπόθεση ήταν κατά πόσο τα γεγονότα ήταν τέτοια που να ικανοποιούν το ψηλό επίπεδο απόδειξης της ύπαρξης σοβαρού κινδύνου πρόκλησης βλάβης στην ανήλικη μέσα στην έννοια του Άρθρου 13 (β) της Σύμβασης.

Ο Καθ'ου η αίτηση έφυγε από την Αγγλία το 2010 και άφησε την ανήλικη με τη μητέρα της. Η ανήλικη ήρθε στην Κύπρο στον πατέρα της για διακοπές, όπως ανέφερε ο Καθ'ου η αίτηση κατά την αντεξέταση, το Σεπτέμβριο του 2011 και Απρίλιο του 2012. Ήταν άξιο απορίας για το Δικαστήριο, πως η ανήλικη δεν έκανε κανένα παράπονο στον πατέρα της, όταν αυτός είχε επικοινωνία μαζί της στην Αγγλία και Κύπρο το Σεπτέμβριο του 2011 και Απρίλιο του 2012, αλλά, ούτε ο πατέρας υποψιάστηκε κάτι και ξαφνικά το καλοκαίρι του 2012, η ανήλικη αποκάλυψε τόσα σφοδρά παράπονα για τη μητέρα της. Η αναφορά της ανήλικης ότι φοβόταν να τα πει στον πατέρα της δεν πείθει. Εν πάση περιπτώσει και λεκτικά να

³⁹ F vs M (Abduction: Grave Risk of Harm) [2008] 2 FLR 1263.

⁴⁰ (Re R (Abduction: Consent) [1999] 1 FLR 828.

μην εξέφρασε τα παράπονα της, αν η κατάσταση ήτο τόσο σοβαρή, θα άφηνε κάποιες ενδείξεις από τη συμπεριφορά της στον πατέρα.

Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε ενώπιον του σαφής και καθοριστική μαρτυρία του σοβαρού κινδύνου βλάβης ή άλλως πως αφόρητης κατάστασης στην οποία θα περιέλθει η ανήλικη αν επιστρέψει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο Καθ'ου η αίτηση απέτυχε να αποδείξει την υπεράσπιση του Άρθρου 13(β) της Σύμβασης, δηλαδή τον ψηλό βαθμό απόδειξης της ύπαρξης σοβαρού κινδύνου.

(iii) Το ζήτημα της άρνησης επιστροφής της ανήλικης - Συνέντευξη της ανήλικης

Ως υπεράσπιση, ο Καθ'ου η αίτηση ήγειρε και το θέμα της άρνησης της ανήλικης να επιστρέψει στην Αγγλία.

Σύμφωνα με τη δεύτερη πρόνοια του Άρθρου 13(β), το Δικαστήριο δύναται να αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού αν διαπιστωθεί ότι το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του και βρίσκεται σε ηλικία και ωριμότητα που υποδεικνύουν να ληφθούν υπόψη οι απόψεις του.

Το άρθρο 11 (2) του Κανονισμού προνοεί ότι όταν εφαρμόζονται τα Άρθρα 12 και 13 της Σύμβασης, το Δικαστήριο θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι θα δοθεί ευκαιρία στον ανήλικο να ακουστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, εκτός αν αυτό αντενδείκνυται, έχοντας υπόψη την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του.

Με αναφορά στην υπόθεση **Zaffino v. Zaffino** (2006) 1 FLR 410 το Δικαστήριο τόνισε ότι θα πρέπει (το Δικαστήριο) να σταθμίζει τη φύση και την ένταση των ενστάσεων του παιδιού από τη μια και τους στόχους της Σύμβασης από την άλλη, στους οποίους περιλαμβάνεται ο σεβασμός προς τις δικαστικές διαδικασίες της αιτούσας χώρας και επίσης η γενική ευημερία του παιδιού.

Ο Δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Νικολάτος στην απόφαση **Νικολάου v. Υπουργού Δικαιοσύνης** (ανωτέρω) υιοθετώντας την απόφαση **Re T (2000) 2 FLR 192**⁴¹, τόνισε ότι η εξέταση του ζητήματος των ενστάσεων του παιδιού να επιστρέψει στη χώρα της συνήθους διαμονής του περιλαμβάνει τρία στάδια:

Πρώτον, κατά πόσο οι ενστάσεις του παιδιού αποδεικνύονται.

Δεύτερον, κατά πόσο η ηλικία και η ωριμότητα του παιδιού είναι τέτοια που το καθιστά ορθό για το Δικαστήριο να τις λάβει υπόψη και

---

⁴¹ Υπόθεση Re T (2000) 2 FLR 192.

Τρίτον, πώς το Δικαστήριο θα ασκήσει τη διακριτική του ευχέρεια. Κατά την άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας, το δικαστήριο θα πρέπει να αναζητήσει τους λόγους για τους οποίους το παιδί ενίσταται και θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι οι απόψεις του παιδιού εκφράζονται ελεύθερα.

Η επιθυμία του ανήλικου λαμβάνεται υπόψη αλλά ποτέ δεν είναι ο μόνος ή ο καθοριστικός παράγοντας (Re J and K C Abduction: Objections of Child [2004] EWHC 1985 (Fam)⁴²).

Στην απόφαση **Ιακωβίδης v. Ιακωβίδου (2000) 1B A.A.Δ 1108**⁴³, τονίστηκαν τα πιο κάτω (1119):

«Εξάλλου είναι εύκολο ανήλικος, ιδιαίτερα σε τρυφερή ηλικία, να καθοδηγηθεί ή ακόμα να αφηθεί να νομίζει ότι έχει συγκεκριμένες επιθυμίες που ουσιαστικά δεν τον εκφράζουν.»

Δεν υπάρχει συγκεκριμένη ηλικία την οποία πρέπει να έχει ένα παιδί για να μπορούν να ληφθούν υπόψη οι επιθυμίες του (Re P(Abduction: Minor's Views [1998] 2 FLR 825⁴⁴). Φυσικά, όσο μεγαλύτερο είναι ένα παιδί είναι πιο πιθανό το Δικαστήριο να καταλήξει ότι είναι ώριμο.

Το Δικαστήριο είχε κατ' ιδίαν συνέντευξη με το παιδί. Η Sybella ηλικίας 8 ½ περίπου χρονών κατά τη συνέντευξη, ήτο χαμογελαστή και μου έδωσε την εντύπωση ότι είναι ένα έξυπνο παιδί. Φάνηκε στο Δικαστήριο, ότι ήτο επηρεασμένη για το τι θα πει στη συνέντευξη από τον πατέρα της, με σκοπό να υποβαθμίσει τη μητέρα της στα μάτια του Δικαστηρίου και να εξυψώσει τον πατέρα της και δεν είχε την αναγκαία ωριμότητα για να εκφράσει ανεπηρέαστα τις επιθυμίες της, ώστε να ληφθούν σοβαρά υπόψη.

Το εύρημα του Δικαστηρίου ήταν ότι η ανήλικη αναμφίβολα βρήκε στην Κύπρο καλύτερες συνθήκες διαβίωσης απ' ό,τι με τη μητέρα της στην Αγγλία. Στην Αγγλία έμενε σε καταφύγιο και μετά και πάλιν όχι σε δικό της σπίτι αλλά με τη θεία της, όπου δεν είχε δικό της κανονικό υπνοδωμάτιο και κοιμόταν στο πάτωμα. Στην Κύπρο έμενε σε μεγάλο διαμέρισμα με τον πατέρα της και τη φίλη του, είχε δικό της υπνοδωμάτιο και δικό της μπάνιο. Τα απογεύματα είχε αρκετές εξωσχολικές δραστηριότητες. Ο Καθ' ου η αίτηση είχε οικονομική άνεση, ενώ η μητέρα δεν έχει καμμία οικονομική ευχέρεια εφόσον ποτέ δεν εργάστηκε και είναι ο Καθ' ου η αίτηση που πλήρωνε το ενοίκιο και όλα τα έξοδα της ανήλικης. Αποτέλεσε εύρημα του Δικαστηρίου ότι η ανήλικη δελεάστηκε από τις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και

⁴² Re J and K C Abduction: Objections of Child [2004] EWHC 1985 Fam.

⁴³ Απόφαση Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου στην υπόθεση Ιακωβίδης vs Ιακωβίδου (2000) 1B A.A.Δ σελ. 1108.

⁴⁴ Re P (Abduction Minor's Views) [1988] 2FLR 825.

επηρεάστηκε από τον Καθ'ου η αίτηση στην απόφασή της να θέλει να μην επιστρέψει στη μητέρα της στην Αγγλία.

Το Δικαστήριο κατέληξε στο εύρημα ότι η άρνηση της ανήλικης να επιστρέψει στη χώρα της συνήθους διαμονής της ήταν αποτέλεσμα επηρεασμού της από τον Καθ'ου η αίτηση κατά το χρόνο της κατακράτησης της. Γι' αυτό καμιά βαρύτητα δεν μπορούσε να δοθεί στη θέση της ανήλικης ότι ενίστατο να επιστρέψει στη χώρα της συνήθους διαμονής της. Επομένως η δεύτερη υπεράσπιση του Άρθρου 13(β) δεν ευσταθούσε.

Στην κατακλείδα της απόφασής του το Δικαστήριο και με γνώμονα ότι ο σκοπός της Σύμβασης είναι η διασφάλιση της άμεσης επιστροφής του παιδιού στη χώρα της συνήθους διαμονής του, εξέδωσε διάταγμα με το οποίο διατάσσεται η άμεση επιστροφή της ανήλικης Sybella Ioannou στη χώρα της συνήθους διαμονής της, στην Αγγλία.

12.3. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 11 [ΠΙ]/94, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ PIERCE COX ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ Vs. CYNTHIA NAJJAR COX.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως στην υπό κρίση περίπτωση ενεργούσε ύστερα από επιστολή της Κεντρικής Αρχής της Ιρλανδίας ημερομηνίας 10.04.2014 και κατ' εξουσιοδότηση του Peirce Cox, πατέρα των ανηλίκων Shannon Theresa Cox, Amy Maria Cox και Joseph Anthony Cox, και συζύγου της Καθ' ης η αίτηση).

Η τελευταία κατακρατούσε παράνομα, κατά τον πατέρα, τους ανήλικους στην Κύπρο από τον Ιούλιο του 2013. Εξ'ού και το αίτημα για έκδοση διατάγματος επιστροφής τους στην Ιρλανδία, τόπο της συνήθους διαμονής τους. Η μετακίνηση των ανηλίκων στην Κύπρο έγινε και από τους δυο γονείς. Επρόκειτο για προσωρινή μετακίνηση για σκοπούς διακοπών, σύμφωνα με τον πατέρα, ενώ σύμφωνα με την μητέρα ήταν το πρώτο στάδιο της εδώ μετεγκατάστασης της οικογένειας. Ως συναποφάσισαν, από το τέλος Ιουλίου του 2012, αρχικά θα ερχόταν η ίδια με τα παιδιά και σε μεταγενέστερο χρονικό διάστημα ο Αιτητής και τούτο ένεκα του επαγγέλματός του ως στρατιωτικού, όπου χρειαζόταν χρόνο για να διευθετήσει τις οποιεσδήποτε εκκρεμότητες που θα προέκυπταν.

Η παραπάνω σαφής διάκριση των δυο εκδοχών των γονέων τοποθετούσε στο προσκήνιο την ανάγκη εντοπισμού της χώρας της συνήθους διαμονής των παιδιών και την ανυψώνει σε κομβικό σημείο.

Γιατί, εάν η μετακίνησή τους στην Κύπρο ήταν για σκοπούς διακοπών, τότε η Ιρλανδία ήταν και βεβαίως εξακολουθεί να είναι η χώρα της συνήθους διαμονής των παιδιών. Εάν όμως η μετακίνησή τους ήταν άμεσο παρακολούθημα της κοινής απόφασης των γονέων για σταδιακή μετεγκατάστασή τους στην Κύπρο, τότε η Κύπρος θεωρείτο πια η χώρα της συνήθους διαμονής των παιδιών και βεβαίως η επιστροφή τους δεν μπορεί να διαταχθεί.

Η υπό εξέταση περίπτωση εντάσσεται εντός του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 της 27^{ης} Νοεμβρίου 2003. Ο Κανονισμός ως γνωστόν, ισχύει άμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπερέχει του εθνικού μας δικαίου και βεβαίως και της Σύμβασης [βλ. άρθρα 64 και 72 του Κανονισμού και την απόφαση στην υπόθεση *Ευγένιου Ζήνωνος ν Ελένης Ζησάκη, (2009) 1 Α.Α.Δ. σ.661*⁴⁵].

Η μητέρα αντιτίθετο στην επιστροφή των παιδιών για οκτώ λόγους. Από την ένσταση της μητέρας ενδιέφεραν πρωτίστως οι λόγοι Γ, Δ, Ε, Ζ και Η. Συνδέονταν, με εξαίρεση το λόγο Η, με τις εξαιρέσεις στην επιστροφή του παιδιού του Άρθρου 13 της Σύμβασης.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

Το Δικαστήριο, είχε προεξαγγείλει πως δεν προάγουν την υπόθεση της μητέρας, εφόσον οι εξαιρέσεις του Άρθρου 13 προϋποθέτουν παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού κατά την έννοια του Άρθρου 3 της Σύμβασης. Οι εξαιρέσεις του Άρθρου 13 εφαρμόζονται, προεξαγγέλει το ίδιο Άρθρο, *«[α]νεξάρτητα από τις πρόνοιες του προηγούμενου Άρθρου»*, που είναι το Άρθρο 12. Το τελευταίο διατυπώνει τον κανόνα:

«Σε περίπτωση όπου παιδί έχει μετακινηθεί ή κατακρατηθεί παράνομα σύμφωνα με την έννοια του Άρθρου 3..η αρχή που επιλαμβάνεται του θέματος διατάζει την άμεση επιστροφή του παιδιού.»

Το Δικαστήριο, επέλεξε ν' αναφερθεί πρώτα στον τελευταίο λόγο της ένστασης, τον Η:

---

⁴⁵ Απόφαση Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου στην Ευγένιου Ζήνωνος vs Ελένη Ζησάκη 2009 1 Α.Α.Δ σελ. 661.

«Τα ανήλικα τέκνα των διαδίκων έχουν εναρμονιστεί και προσαρμοστεί πλήρως στο καινούριο τους περιβάλλον, αφού πλέον ο τόπος διαμονής τους είναι η Κυπριακή Δημοκρατία.»

Το λόγο ‘Η’ προωθούσε με ανάλογο ισχυρισμό η μητέρα σσε συγκεκριμένη παράγραφο της ένορκης δήλωσής της. Η διατύπωση του λόγου παρέπεμπε στην εξαίρεση του κανόνα του Άρθρου 12 της Σύμβασης· η αρχή που επιλαμβάνεται του θέματος διατάζει την άμεση επιστροφή του παιδιού «εκτός αν αποδειχθεί ότι το παιδί έχει τώρα προσαρμοστεί στο καινούριο περιβάλλον του».

Πρόκειτο για εξαίρεση που δυνητικά παρέχει καλή υπεράσπιση στον απαγωγέα εκεί όπου οι διαδικασίες έχουν αρχίσει μετά την εκπνοή της περιόδου του ενός έτους από την ημερομηνία της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης. Όχι όμως στην Καθ' ης η αίτηση, εφόσο η αίτηση που οδήγησε στην έναρξη της διαδικασίας καταχωρήθηκε στις 27 Απριλίου 2015. [Βλέπετε Κανονισμό 7Α του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Διαδικαστικού Κανονισμού του 1990, όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 2 του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων (Τροποποιητικού) Διαδικαστικού Κανονισμού του 2002].

Το Δικαστήριο εξέτασε τους υπόλοιπους λόγους της ένστασης και μέσα από τις απαντήσεις έδωσε, σε τρεις ερωτήσεις. Επισήμανε πρώτον πώς τόσο η διάταξη της δεύτερης παραγράφου του Άρθρου 12 όσο και οι εξαιρέσεις του Άρθρου 13 επώμιζαν το πρόσωπο που προβάλλει αντιρρήσεις στην επιστροφή του παιδιού με το βάρος της απόδειξης. Στην προκειμένη περίπτωση τη μητέρα.

Α. Απέδειξε η μητέρα ότι ο πατέρας «δεν ασκούσε στην πραγματικότητα τα δικαιώματα φύλαξης κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης.»;

Η απάντηση στο ως άνω ερώτημα ήταν αρνητική από το Δικαστήριο αφού υπενθύμισε πως οι γονείς εξακολουθούσαν να είναι σύζυγοι. Υπενθύμισε ακόμη πως η μητέρα δεν αναφέρετο καν σε διακοπή της συμβίωσής τους.

Β. Απέδειξε η μητέρα ότι ο πατέρας «είχε συναινέσει ή μεταγενέστερα συγκατατεθεί στη μετακίνηση ή κατακράτηση.»;

Στην υπόθεση *Σάββα ν Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης (Αρ. 2) 2002 1 Α.Α.Δ. 1228* στη σελ. 1239 λέχθηκε πως «όταν η αποδοχή για τη μετακίνηση γίνει προτού πραγματοποιηθεί η μετακίνηση, η αποδοχή αυτή ονομάζεται συναίνεση (consent). Όταν όμως η αποδοχή δοθεί μετά την πραγματοποίηση της μετακίνησης αυτή ονομάζεται συγκατάθεση (acquiescence)».

Η μητέρα έκανε αναφορά στο Δικαστήριο, τόσο σε συναίνεση όσο και σε συγκατάθεση του πατέρα. Σε συγκεκριμένες παραγράφους της ένορκης δήλωσής της αναφέρεται σε γεγονότα και ενέργειες που προϋποθέτουν ή υποδηλούν ή καταδεικνύουν συναίνεση ή συγκατάθεση του πατέρα.

Το Δικαστήριο προτού καταλήξει στο στα συμπεράσματά του, τα διαχώρισε σε τρεις χρονικές περιόδους:

(αα) **Η προ της 20.06.2013 περίοδος**

(ββ) **Η περίοδος από 20.06.2013 μέχρι και 13.07.2013**

(γγ) **Η μετά την 13.07.2013 περίοδος**

Συγκεκριμένο τεκμήριο που συνόδευε την Ένορκη Δήλωση του πατέρα, στοιχειοθετούσε κατά το Δικαστήριο, την αποστολή χρημάτων από το Μάρτη μέχρι και τον Οκτώβρη του 2014. Τα παραπάνω κατέρριπταν τη θέση της μητέρας πως ο πατέρας συνήνεσε στη μετακίνηση των παιδιών με την προοπτική την μετεγκατάσταση τους στην Κύπρο. Περαιτέρω, κατέρριπταν πολύ περισσότερο βεβαίως τον ισχυρισμό της για συναίνεση ή συγκατάθεση του στην παράνομη κατακράτησή τους.

Γ. Είχε αποδείξει η μητέρα πως υπήρχε σοβαρός κίνδυνος ότι η επιστροφή των παιδιών θα τα εξέθετε σε φυσική δοκιμασία ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο θα τα έθετε σε αφόρητη κατάσταση;

Το τρίτο αυτό ερώτημα, στόχευε να δώσει απάντηση στη δεύτερη εξαίρεση του Άρθρου 13 της Σύμβασης.

Η εξαίρεση του Άρθρου 13 (β) της Σύμβασης παραπέμπει σε ορατό και όχι πιθανό κίνδυνο, σε ιδιαίτερα σοβαρό και όχι απλά σοβαρό. Ακόμη και ο όρος «αφόρητη κατάσταση» αφορά το παιδί και όχι τον απαγωγέα.

Ακόμη, σύμφωνα με το Δικαστήριο, με αναφορά του στην υπόθεση *Σάββα* (ανωτέρω), στη σελ. 1237, υιοθετώντας την αγγλική απόφαση *E. v. E. [1998] 2 FLR 980*⁴⁶:

---

⁴⁶ E vs E 2 FLR 980.

«.η διαταγή για επιστροφή των παιδιών δεν είναι διαταγή για επιστροφή στο γονέα που έμεινε πίσω, αλλά διαταγή για επιστροφή στη χώρα της συνήθους διαμονής από την οποία παράνομα μετακινήθηκαν.»

Όσα η μητέρα ανέφερε δεν ευσταθούσαν. Η ευθύνη επιμέλειας των παιδιών στη διάρκεια της συμβίωσης βάραινε, όπως η ίδια ανέφερε, περισσότερο την ίδια. Τυχόν απομάκρυνσή τους από την ίδια θα επέφερε, τεράστια ψυχολογικά προβλήματα στα παιδιά.

Απάντηση στη μητέρα παρέχει το παραπάνω απόσπασμα από την υπόθεση **Σάββα**. Το πρωτόδικο Δικαστήριο, σημείωσε χαρακτηριστικά:

“Ας επιστρέψει και η ίδια στη χώρα που, εάν δεν μεσολαβούσε η παράνομη κατακράτηση των παιδιών, θα βρίσκονταν μετά τις 13.07.2013. Εάν ήθελε να εγκατασταθεί στην Κύπρο με τα παιδιά, θα έπρεπε να το επιδιώξει μέσω του αρμόδιου δικαστηρίου του συνήθους τόπου διαμονής τους, την Ιρλανδία. Όπως λέχθηκε στην υπόθεση **E. v. E.** (ανωτέρω) στη σ.986:

«The whole purpose of the convention is to prevent a parent from avoiding debate before the proper Court of the home country by taking the children away.»

Εναπόκειται στην ίδια εάν η επιστροφή των παιδιών θα τους προκαλέσει ψυχολογικά προβλήματα. *«The grave risk of harm arises not from the return of the child, but the*

refusal of the mother to accompany him» [απόσπασμα από την *Re C. (A minor) (Abduction) [1986] 1 FLR 403* όπως παρατίθεται στην υπόθεση **Σάββα** (ανωτέρω) σ. 1236].”

Στην συνέχεια το Δικαστήριο υπέδειξε τι αποτελούσε φυσική ή ψυχική δοκιμασία.

Με αναφορά στην υπόθεση **D.P. v. Commonwealth Central Authority (2001) HCA 39**⁴⁷ οι ξαιρέσεις που εισάγει το Άρθρο 13 είναι το πιο αμφιλεγόμενο τμήμα της Σύμβασης. Κάθε όρος είναι προϊόν ενός εύθραυστου συμβιβασμού (fragile compromise) και η ερμηνεία του θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο

---

⁴⁷ D.P Commonwealth Central Authority (2001) HCA 39.

περιοριστικό. [Βλ. **Convention and Recommendation adopted by the Fourteenth Session and Explanatory Report by Eliza Perez-Vera**]⁴⁸.

Η απουσία γεγονότων και παρεπόμενα η απουσία μαρτυρικού υλικού που να επαληθεύει τον ισχυρισμό της μητέρας καθιστούσε την περαιτέρω ενασχόληση του Δικαστηρίου με το θέμα ακαδημαϊκή.

Το Δικαστήριο έκλεισε με τη ρήση του *Lord Donaldson* στην υπόθεση **Re C (A minor) (abduction)** (ανωτέρω), όπως καταγράφεται στη σ. 1238 της *Σάββα* (ανωτέρω):

«I would only add that in a situation in which it is necessary to consider operating the machinery of the Convention, some psychological harm to the child is inherent, whether the child is or is not returned.»

Η ανάγκη προσφυγής στο μηχανισμό της σύμβασης προέκυψε εξαιτίας της παράνομης κατακράτησης των παιδιών από τη μητέρα. Στην ένσταση της δεν καταγράφεται λόγος που να στηρίζεται στην τρίτη εξαίρεση του Άρθρου 13 της Σύμβασης: ότι δηλαδή τα παιδιά αντιτίθενται στην επιστροφή τους, ώστε να ήταν αναγκαία τέτοια διαπίστωση και, εάν η διαπίστωση ήταν θετική, να εξεταζόταν το κατά πόσο τα παιδιά βρίσκονται σε ηλικία και βαθμό ωριμότητας, ώστε να λαμβάνονταν υπόψη οι απόψεις τους. Υπενθυμίζω, ωστόσο, πως στην υπό εξέταση περίπτωση τυγχάνει εφαρμογής και ο Κανονισμός, το Άρθρο 11(2) του οποίου προβλέπει:

«Κατά την εφαρμογή των άρθρων 12 και 13 της σύμβασης της Χάγης του 1980, εξασφαλίζεται ότι παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, εκτός αν αυτό αντενδεικνύεται λόγω της ηλικίας ή του βαθμού ωριμότητας του.»

Η Shannon Theresa, η Amy Maria και ο Joseph Anthony ήταν στον ουσιώδη στην αίτηση χρόνο ηλικίας ηλικίας 9, 7 και 4 χρονών αντίστοιχα και ενόψει του εδαφίου 2 του Άρθρου 11 του Κανονισμού, τους δόθηκε η δυνατότητα ακρόασης.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η Σύμβαση δεν περιέχει καμιά ένδειξη ως προς τον τρόπο με τον οποίο η δικαστική αρχή θα μπορούσε να διαπιστώσει ότι το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του. Όταν όμως μια διάταξη παρέχει διακριτική ευχέρεια, όπως εδώ, η άσκηση της προϋποθέτει εξατομίκευση της κάθε περίπτωσης,

---

⁴⁸ Convention and Recommendation adopted by the fourteenth Session and Explanatory Report by Eliza Perez- Vera.

έργο κατά κανόνα λεπτό και ευαίσθητο. Η επιφανειακή αντίκρουση των απόψεων των παιδιών παρουσίαζε αυτά ν' αντιτίθενται στην επιστροφή τους.

Η σε βάθος μελέτη των απαντήσεων των παιδιών οδήγησε το Δικαστήριο στο βέβαιο συμπέρασμα πως τα παιδιά δεν αντιτίθενται στην επιστροφή τους για λόγους που αφορούν το πρόσωπο του πατέρα. [Βλ. **In Re. Child Abductions; Acquiescence (1995) 1 FLR 729**]⁴⁹. Δεν είχαν οτιδήποτε αρνητικό για το πρόσωπό του. Αντίθετα τον αγαπούν. Επιλέγουν την Κύπρο εφόσον η μητέρα πρώτη επέλεξε την Κύπρο. Εργάστηκε μεθοδικά και προγραμματισμένα. Ρωτήθηκε στην αντεξέτασή κατά πόσο ήταν η πρώτη φορά που επισκέφθηκε την Κύπρο με τα παιδιά και απάντησε:

Στην βάση όλων των πιο πάνω, το Δικαστήριο έκρινε πως δεν συνέτρεχε περίπτωση εφαρμογής οποιασδήποτε εξαίρεσης του Άρθρου 13 της Σύμβασης. Γι' αυτό, εξέδωσε διάταγμα επιστροφής των ανηλίκων στην Ιρλανδία.

11. ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΜΑΡΙΕ-ΕΛΕΝΗΣ GRIMSRUD.

Η ανωτέρω υπόθεση για την επιστροφή της ανήλικης Μαριέ- Ελένης, δεν εκδικάστηκε από τα Κυπριακά Δικαστήρια. Έχει όμως την σημασία της σε ότι έχει να κάνει με τη Διεθνή Σύμβαση της Χάγης.

Στις 27 Απριλίου 2017 η ανήλικη Μαριέ Ελένη απήχθηκε από τον πατέρα της Leif Torkel Grimsrud ενώ βρίσκονταν στο νηπιαγωγείο σε κεντρική τοποθεσία στην Λευκωσία.

Το σενάριο διαφυγής του πατέρα και του παιδιού από τα κατεχόμενα δεν αποκλείστηκε ποτέ, αλλά ούτε και επιβεβαιώθηκε ποτέ από επίσημα χείλη.

Μετά από πέντε αποτυχημένες προσπάθειες του πατέρα εξασφαλίσει απόφαση από τα Νορβηγικά Δικαστήρια για την κηδεμονία της ανήλικης, το τελειωτικό χτύπημα ήρθε με την απόφαση στις 15 Αυγούστου 2017 όπου το Δικαστήριο της Νορβηγίας στο Όσλο αποφάνθηκε ότι με βάση τη Σύμβαση της Χάγης του 1980, η τετράχρονη η οποία απήχθη από τον πατέρα της, θα έπρεπε να επιστραφεί πίσω στην μητέρα της.

Η σημασία της πιο πάνω απόφασης εκτός από το γεγονός ότι αναγνώριζε στην πράξη την απαγωγή της ανήλικης από τον ίδιο της τον πατέρα και έδινε εντολές για

---

⁴⁹ In Re Child Abductions :Acquiescence (1995) 1 FLR 729.

επαναπατρισμό και επιστροφή της στην μητέρα της στην Κύπρο, έγκειτο και στο γεγονός ότι σταματούσε το χρόνο να τρέχει εναντίον της μητέρας.

Σύμφωνα με τα Νορβηγικά Δικαστήρια εάν ένα παιδί απαχθεί από γονέα και περάσει αρκετό καιρό μαζί του με αποτέλεσμα να έχει τακτοποιηθεί μαζί με αυτόν τον γονέα και να νιώθει άνετα μαζί του και γενικότερα έχει συνηθίσει τη ζωή μαζί του τότε θεωρούν ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού να παραμείνει με τον απαγωγέα γονέα για να μην διαταραχθεί η ζωή του και πάλι.

Επομένως, με την εξασφάλιση της απόφασης με βάση την Σύμβαση της Χάγης, ο χρόνος σταμάτησε να τρέχει υπέρ του απαγωγέα γονέα και πλέον δεν έπαιξε ρόλο η παρατεταμένη διαμονή της με τον απαγωγέα γονέα στην Νορβηγία.

Ήδη εκκρεμούν αιτήσεις ενώπιον των Κυπριακών Δικαστηρίων και πλέον ο πατέρας μπορεί να λάβει μέρος σε αυτές τις διαδικασίες.

12. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

12.1. ΥΠΟΘΕΣΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Vs ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(ΠΙ)/1994) ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΛΑΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Η αιτήτρια ήταν η μητέρα του ανηλίκου Νικόλα Νικολάου και ο καθ' ου η αίτηση ο πατέρας του. Η αιτήτρια κατάγεται από την Ουκρανία και ο καθ' ου η αίτηση από την Κύπρο. Παντρεύτηκαν στις 23.10.1998 και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή Essex της Αγγλίας. Στις 10.1.2000 απέκτησαν ένα παιδί, τον Νικόλα, που γεννήθηκε στην Αγγλία. Περί το Δεκέμβριο του 2004 ο καθ' ου η αίτηση έφυγε από την Αγγλία και εγκαταστάθηκε στην Κύπρο.

Η αιτήτρια και ο Νικόλας συνέχισαν να διαμένουν στην Αγγλία, και επισκέπτονταν περιοδικά τον καθ' ου η αίτηση στην Κύπρο. Την περίοδο των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς 2005 - 2006 επήλθε διάσταση στις σχέσεις των διαδίκων. Η αιτήτρια και ο Νικόλας συνέχισαν και μετά τη διάσταση να διαμένουν στο σπίτι που αποτελούσε το συζυγικό οίκο στην Αγγλία. Με εξ συμφώνου διάταγμα που εκδόθηκε από Δικαστήριο της Αγγλίας στις 20.10.06 διατάχθηκε όπως ο ανήλικος διαμένει με τη μητέρα του, και κατόπιν δέσμευσης του καθ' ου η αίτηση προς την αιτήτρια, για επιστροφή του ανηλίκου μετά από κάθε άσκηση του δικαιώματος του για επικοινωνία εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, διατάχθηκε η εύλογη επικοινωνία του πατέρα με τον ανήλικο γιό του, η οποία μπορεί να ασκείται και στην Κύπρο. Ως πρώτη περίοδος εφαρμογής του δικαιώματος επικοινωνίας του καθ' ου η αίτηση με τον ανήλικο γιό του ορίστηκε η εβδομάδα των διακοπών τον Οκτώβριο του 2006. Σύμφωνα με το διάταγμα του Αγγλικού Δικαστηρίου το παιδί, όταν θα ερχόταν στην Κύπρο, θα συνοδευόταν από τον παππού του. Τη γονική μέριμνα του ανηλίκου ασκούν και οι δύο γονείς από κοινού.

Με δεύτερο εκ συμφώνου διάταγμα της ίδιας ημερομηνίας, ο καθ' ου η αίτηση διατάχθηκε να καταβάλλει το ποσό των 300 στερλινών για τη διατροφή του Νικόλα μηνιαίως από 23.10.2006.

Στις 10.8.07 ο Νικόλας ήλθε στην Κύπρο συνοδευόμενος από τον παππού του, μέσα στα πλαίσια του δικαιώματος επικοινωνίας του καθ' ου η αίτηση με τον ανήλικο γιό του, όπως καθορίστηκε με το διάταγμα του Αγγλικού Δικαστηρίου. Στις 31.8.07 που έληγε το προαναφερθέν δικαίωμα επικοινωνίας του ανηλίκου, αυτός δεν επιβιβάστηκε στο αεροπλάνο για να αναχωρήσει στην Αγγλία.

Στις 3.9.07, η αιτήτρια ζήτησε την έκδοση διατάγματος του Αγγλικού Δικαστηρίου για την άμεση επιστροφή του ανηλίκου στην ίδια. Επίσης στις 6.9.07 υπέβαλε αίτημα στην Κεντρική Αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης για τις Αστικές Πτυχές της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών, για επιστροφή του ανηλίκου στον τόπο της συνήθους διαμονής του, στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο αποδέχθηκε αίτηση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, που ενεργούσε ως η Κεντρική Αρχή στην Κυπριακή Δημοκρατία, με βάση το Άρθρο 4 του Κυρωτικού Νόμου, κατόπιν εξουσιοδότησης της αιτήτριας, και εξέδωσε:

1. Διάταγμα άμεσης επιστροφής του ανηλίκου στον τόπο της συνήθους διαμονής του, δηλαδή, στην Αγγλία.
2. Διάταγμα άμεσης παράδοσης του ανηλίκου στον αιτητή (Υπουργό) και/ή σε εκπρόσωπό του και/ή σε άτομο που ενεργεί για λογαριασμό του, για σκοπούς επιστροφής του στη χώρα της συνήθους διαμονής του, στην Αγγλία.

Ο καθ' ου η αίτηση πατέρας του ανηλίκου είχε φέρει ένσταση στην οποία, μεταξύ άλλων, υποστήριζε ότι:

- (α) Ο ανήλικος αυτόβουλα αντιτίθετο στην επιστροφή του στο Ηνωμένο Βασίλειο και βρίσκονταν ήδη σε ηλικία και βαθμό ωριμότητας που υποδεικνύει ότι οι απόψεις του θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ήταν περαιτέρω η θέση του καθ' ου η αίτηση ότι σύμφωνα με το Άρθρο 11(2) του Κανονισμού 2201/03 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο Κανονισμός) θα έπρεπε να δοθεί η ευκαιρία στον ανήλικο να ακουστεί.
- (β) Υφίστατο σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του ανηλίκου να τον εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή και σε αφόρητη κατάσταση και γι' αυτό επίσης το λόγο θα έπρεπε να δοθεί η ευκαιρία στον ανήλικο να ακουστεί.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο συμμορφούμενο προς τον Κανονισμό, άκουσε τον ανήλικο σε συνέντευξη που είχε μαζί του, σημειώνοντας ότι αυτός εξέφρασε

επιθυμία όπως μη επιστρέψει στη μητέρα του στην Αγγλία. Το Δικαστήριο, επίσης συμμορφούμενο προς το Άρθρο 13 της Σύμβασης για τις Αστικές Πτυχές της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών (Σύμβαση της Χάγης), η οποία κυρώθηκε με το Νόμο 11(III)/94 (η Σύμβαση), έλαβε υπόψη του τις πληροφορίες που περιέχονται στις δύο εκθέσεις CAF/CASS.

Ο αιτητής - εφεσείων εφεσίβαλε την πρωτόδικη απόφαση. Οι λόγοι έφεσης στρέφονταν εναντίον των ακόλουθων συμπερασμάτων του πρωτόδικου Δικαστηρίου:

- 1) Ότι ο ανήλικος δεν βρισκόταν σε τέτοια ηλικία και βαθμό ωριμότητας που θα έπρεπε οι απόψεις του να ληφθούν υπόψη.
- 2) Ότι «ο ανήλικος βρίσκονταν σε μια κατάσταση δικαιολογημένης αγωνίας αλλά και σύγχισης», ότι «ο ανήλικος όντας με τη μητέρα του παρουσιάζετο αφοσιωμένος σ' αυτή τρέφοντας μάλιστα και αρνητικά συναισθήματα για τον πατέρα του» και ότι υπάρχει «μεταβολή συναισθημάτων».
- 3) Ότι η άρνηση του ανηλίκου να επιστρέψει στη χώρα της συνήθους διαμονής του, ήταν το αποτέλεσμα επηρεασμού του από τον καθ' ου η αίτηση και το συγγενικό του περιβάλλον στην Κύπρο, κατά το χρόνο κατακράτησής του.
- 4) Ότι με την επιστροφή του ανηλίκου στην Αγγλία δεν θα συνέτρεχε σοβαρός κίνδυνος έκθεσής του σε φυσική ή ψυχολογική βλάβη ή σε αφόρητη κατάσταση.

Περαιτέρω, με άλλους λόγους έφεσης εγείρονται τα ακόλουθα θέματα:

- 5) Η, κατ' ισχυρισμόν, μετατροπή του πρωτόδικου Δικαστηρίου σε εμπειρογνώμονα.
- 6) Η, κατ' ισχυρισμόν, εσφαλμένη λήψη υπόψη της μαρτυρίας της μητέρας και η λανθασμένη καθοδήγηση της εν λόγω μαρτυρίας.
- 7) Η συνέντευξη του ανηλίκου η οποία έγινε χωρίς την παρουσία των διαδίκων ή των δικηγόρων τους και χωρίς να επιτραπεί δημόσια ακρόαση, οδήγησε σε παραβίαση του δικαιώματος του καθ' ου η αίτηση για δίκαιη δίκη.
- 8) Η, κατ' ισχυρισμόν, συναισθηματική κακοποίηση του ανηλίκου και ο σοβαρός κίνδυνος (grave risk) αυτή να τον εκθέσει σε φυσική ή ψυχική βλάβη ή και να

τον θέσει σε αφόρητη κατάσταση, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα της συνήθους διαμονής του.

- 9) Η, κατ' ισχυρισμόν, λανθασμένη άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του πρωτόδικου δικαστηρίου το οποίο, παρά το ότι βρήκε πως υπήρχε κάποιος κίνδυνος ψυχολογικής βλάβης στον ανήλικο, διέταξε την επιστροφή του στην Αγγλία.
- 10) Η, κατ' ισχυρισμόν εσφαλμένη ενδιάμεση απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου με την οποία αποφάσισε να ακούσει τον ανήλικο μετά το πέρας της ακροαματικής διαδικασίας.
- 11) Η, κατ' ισχυρισμόν, εσφαλμένη ενδιάμεση απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου να προβεί σε αξιολόγηση της μαρτυρίας της αιτήτριας Λάνας Νικολάου.
- 12) Η, κατ' ισχυρισμόν, λανθασμένη ερμηνεία του πρωτόδικου Δικαστηρίου στον όρο «παράνομη κατακράτηση». Το παράπονο του εφεσείοντος εστιάζεται στη θέση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι στον όρο «κατακράτηση» εμπεριέχεται και η έννοια της παράνομης τέλεσης πράξης και ότι δεν απαιτείται πρόθεση κατακράτησης.
- 13) Η, κατ' ισχυρισμόν, εσφαλμένη μη καθοδήγηση του πρωτόδικου δικαστηρίου από το δίκαιο και τις δικαστικές αποφάσεις του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού σε σχέση με τη διάγνωση του στοιχείου της παρανομίας, σύμφωνα με τη Σύμβαση και τον Κανονισμό.
- 14) Η, κατ' ισχυρισμόν, εσφαλμένη κρίση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι δεν έγινε παρέμβαση ή καθοδήγηση στη μητέρα, από την Ανώτερη Δικηγόρο της Δημοκρατίας η οποία χειριζόταν την υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

1. Το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε εξετάσει με πολλή προσοχή όλα τα ενώπιόν του στοιχεία και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο ανήλικος όταν έλεγε κατηγορηματικά, κατά τη συνέντευξη του, ότι δεν θέλει να γυρίσει στην Αγγλία και μάλιστα για λόγους που σχετίζονται με τη μητέρα του, ήταν επηρεασμένος και οι απαντήσεις του ήταν «υποβολιμαίες». Το Δικαστήριο εφάρμοσε τις ορθές νομικές αρχές και τις αρχές που καθιερώθηκαν από τη νομολογία πριν λάβει την απόφασή του ως προς το ζήτημα των ενστάσεων και της γνώμης του

παιδιού. Συγκεκριμένα καθοδηγήθηκε από το Άρθρο 13 της Σύμβασης και από τον Κανονισμό. Τα συμπεράσματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου επί των γεγονότων ήταν ορθά, και δεν τεκμηριώθηκε οποιοσδήποτε λόγος ανατροπής τους, εφόσον μάλιστα το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να δει και να ακούσει τους μάρτυρες και ιδιαίτερα τον ανήλικο. Επίσης η νομική καθοδήγηση του πρωτόδικου δικαστηρίου ήταν η ενδεδειγμένη.

2. Το πρωτόδικο Δικαστήριο έκανε αξιολόγηση του ανηλίκου και των όσων αυτός ανέφερε στο Δικαστήριο κατά τη συνέντευξή του και έδωσε εξηγήσεις γιατί αυτός βρισκόνταν σε κατάσταση δικαιολογημένης αγωνίας και σύγχυσης αφού προηγουμένως τον άκουσε και επίσης έλαβε υπόψη, όπως όφειλε, τις πληροφορίες των δύο εκθέσεων CAF/CASS.
3. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αιτιολόγησε πλήρως το συμπέρασμά του πως η άρνηση του ανηλίκου να επιστρέψει στη χώρα της συνήθους διαμονής του ήταν αποτέλεσμα επηρεασμού του από το συγγενικό του περιβάλλον στην Κύπρο, κατά το χρόνο της κατακράτησής του.
4. Το Άρθρο 13(β) της Σύμβασης (πρώτη υπεράσπιση) προνοεί ότι δεν διατάσσεται η επιστροφή του ανηλίκου, εάν ο ενιστάμενος σε αυτή δείξει ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του να το εκθέσει σε ψυχολογική βλάβη ή να το θέσει σε αφόρητη κατάσταση. Για το σκοπό αυτό η αρμόδια δικαστική αρχή θα πρέπει να λάβει υπόψη τις πληροφορίες αναφορικά με το κοινωνικό περιβάλλον του παιδιού, οι οποίες δίδονται από την κεντρική αρχή ή άλλη αρμόδια αρχή της χώρας της συνήθους διαμονής του παιδιού.
5. Το Οικογενειακό Δικαστήριο (πρωτόδικο Δικαστήριο), δεν μετατράπηκε σε εμπειρογνώμονα όταν εξέφραζε τη θέση του σε σχέση με την τάση των παιδιών να αναγνωρίζουν και να στηρίζουν τις προσδοκίες του γονέα με τον οποίο διαβιούν και ότι δεν είναι ασυνήθιστο για τα παιδιά να λένε άλλα στον ένα γονέα και άλλα στον άλλο.
6. Οι παρατηρήσεις του πρωτόδικου Δικαστηρίου ως προς το τι είπε η μητέρα για τον ανήλικο, όταν αυτός βρισκόταν στην Αγγλία, ουσιαστικά συνάδουν με την έκθεση CAF/CASS και δεν δημιουργείται οποιοδήποτε πρόβλημα από το γεγονός ότι το πρωτόδικο δικαστήριο απέφυγε να κάμει αξιολόγηση της μαρτυρίας της μητέρας αναφορικά με άλλους γενικούς ισχυρισμούς της.
7. Το Δικαστήριο, όταν εκδικάζει αιτήσεις όπως η παρούσα, είναι μόνο τον ανήλικο που έχει υποχρέωση να ακούσει. Η επιταγή του Κανονισμού (Άρθρο 11(2)) είναι ότι όταν εφαρμόζονται τα Άρθρα 12 και 13 της Σύμβασης, δηλαδή

στις περιπτώσεις όπου ένα παιδί μετακινείται παράνομα ή κατακρατείται και υπάρχει αίτηση για επιστροφή του στη χώρα της συνήθους διαμονής του, και εγείρεται ένσταση στην επιστροφή, δυνάμει των προνοιών του Άρθρου 13 της Σύμβασης, το Δικαστήριο (που θα κρίνει την αίτηση επιστροφής) θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι θα δοθεί ευκαιρία στον ανήλικο να ακουστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, εκτός αν αυτό αντενδείκνυται έχοντας υπόψη την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του.

8. Σύμφωνα με το Άρθρο 13(β) της Σύμβασης το Δικαστήριο διατηρεί διακριτική ευχέρεια να μη διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εφόσον αποδεικνύεται ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή να το περιαγάγει με οποιοδήποτε τρόπο σε αφόρητη κατάσταση. Ο ισχυρισμός του ανηλίκου ότι η μητέρα του το κτυπούσε δεν έχει τεκμηριωθεί από την απάντηση που αυτός έδωσε σε σχετικό ερώτημα.

Το Δικαστήριο καθοδηγήθηκε ορθά και ως προς την, κατ' ισχυρισμόν, συναισθηματική κακοποίηση του παιδιού από τη μητέρα του. Για να καλύπτεται δε η περίπτωση από το Άρθρο 13(β) της Σύμβασης πρέπει να αποδειχθεί ότι ο βαθμός της αφόρητης κατάστασης είναι πολύ ψηλός. Τα αγγλικά Δικαστήρια μόνο σε σπάνιες υποθέσεις είναι πρόθυμα να αποφασίσουν πως ικανοποιούνται οι όροι για την έγερση της πρώτης υπεράσπισης του Άρθρου 13(β).

Το πρωτόδικο Δικαστήριο καθοδηγήθηκε και ορθά εφάρμοσε την πρώτη υπεράσπιση του Άρθρου 13(β) της Σύμβασης, στα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης.

9. Το πρωτόδικο Δικαστήριο άσκησε ορθά τη διακριτική του ευχέρεια και κατέληξε σε ορθά συμπεράσματα.
10. Ήταν ορθή η απόφαση του Δικαστηρίου να ακούσει τον ανήλικο όπως προνοείται και στον Κανονισμό, ήταν ορθή η θέση του Δικαστηρίου να μην επιτρέψει την είσοδο στη συνέντευξη των διαδίκων ή των συνηγόρων τους, για προφανείς λόγους μη επηρεασμού του παιδιού και δεν υπάρχει οτιδήποτε το λανθασμένο στις ερωτήσεις που υπέβαλε το δικαστήριο στον ανήλικο και τη διαδικασία που ακολούθησε.
11. Παρά τη μη ύπαρξη ειδικής αξιολόγησης της μαρτυρίας της αιτήτριας, από το σύνολο της απόφασης φαίνεται ποια μέρη της μαρτυρίας της αποδέχτηκε το πρωτόδικο Δικαστήριο και ποια αγνόησε ως μη σχετικά.

12. Το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε πως η παρούσα υπόθεση ήταν υπόθεση παράνομης κατακράτησης σύμφωνα με την έννοια της Σύμβασης και του Κανονισμού. Παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση σύμφωνα με το Άρθρο 2(11) του Κανονισμού καλύπτει μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού, κατά παράβαση δικαιώματος επιμέλειας, σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτηση. Προσομοιάζει δηλαδή πολύ ο ορισμός των όρων παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση, που δίδεται στο Άρθρο 2(11) του Κανονισμού και στο Άρθρο 3 της Σύμβασης.
13. Το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε ενώπιόν του ως παραδεκτά γεγονότα, οτιδήποτε χρειαζόταν σε σχέση με το αγγλικό δίκαιο, ώστε να είναι σε θέση να κρίνει τα επίδικα ζητήματα των Άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης.
14. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της υπόθεσης ουδέποτε υποβλήθηκε στη μητέρα του ανηλίκου, όταν αυτή έδιδε μαρτυρία στο Δικαστήριο, ότι κατά τις επαφές της με την Ανώτερη Δικηγόρο της Δημοκρατίας συζήτησαν οτιδήποτε σχετικό με τη μαρτυρία που η μητέρα έδωσε ή την οποία θα έδιδε κατά την αντεξέτασή της. Ως εκ των ανωτέρων το Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο, απέρριψε την Έφεση του εφεσείοντα.

12.2. ΥΠΟΘΕΣΗ ΧΑΡΗ ΦΑΣΑΡΙΑ Vs. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(III)/1994) ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ULRIKA PALMQVIST.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Το Οικογενειακό Δικαστήριο Λάρνακας αποδέχθηκε την αίτηση της μητέρας Σουηδής πολίτιδας, με την οποία ζητούσε, την έκδοση διατάγματος επιστροφής των δύο ανηλίκων τέκνων της στο συνήθη τόπο διαμονής τους, δηλαδή, τη Σουηδία. Η αίτηση εστηρίζετο στη Σύμβαση για τις Αστικές Πτυχές της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών Παιδιών η οποία κυρώθηκε στην Κύπρο με το Νόμο 11(III)/94.

Ο πατέρας των παιδιών ήταν Κύπριος πολίτης, νυμφεύθηκε με την Ulrika το Μάρτιο του 1999 και απέκτησαν τα δύο παιδιά τους στις 16.10.2000 και 6.10.2002 αντίστοιχα. Και τα δύο παιδιά γεννήθηκαν στην Κύπρο.

Το ζεύγος πήρε διαζύγιο στις 7.7.04. Ο εφεσείων και η Ulrika συνέχισαν να διαμένουν στην Κύπρο χωριστά μετά το διαζύγιο, ασκώντας από κοινού γονική

μέριμνα στα τέκνα. Εκκρεμούσαν όμως στο Οικογενειακό Δικαστήριο Λάρνακας αιτήσεις της Ulrika για φύλαξη, επιμέλεια και διατροφή. Στην πρώτη αίτηση εκδόθηκε ενδιάμεσο διάταγμα αποκλειστικής φύλαξης προς όφελος της Ulrika στις 29.7.05.

Οι θέσεις των διαδίκων κατά την πρωτόδικη διαδικασία δίσταντο. Η Ulrika τόσο εγγράφως όσο και ενόρκως υποστήριξε πως το Σεπτέμβριο του 2006 έγινε συζήτηση μεταξύ τους για να μετακομίσουν στη Σουηδία με στόχο ο εφεσείων να εξεύρει εργασία και η ίδια να συνεχίσει τις πανεπιστημιακές της σπουδές. Με βάση τη συζήτηση αυτή ο εφεσείων εισηγήθηκε στην Ulrika να διακόψει την αίτηση για επιμέλεια, όπως και έγινε. Η Ulrika άφησε το διαμέρισμα το οποίο ενοικίαζε, χάρισε το αυτοκίνητο και τα έπιπλα της και άφησε και την εργασία της. Το Νοέμβριο του 2006 μετακόμισαν στη Σουηδία. Τα παιδιά γράφτηκαν σε σχολείο, οι ίδιοι γράφτηκαν στη Σουηδική φορολογική αρχή και στη συνέχεια στα αρχεία πληθυσμού, στην οποία εγγράφεται κάποιος όταν σκοπεύει να γίνει μόνιμος κάτοικος της Σουηδίας. Η ίδια υπέβαλε αιτήσεις σε διάφορα πανεπιστήμια, αναμένοντας δε την απάντηση άρχισε να εργάζεται.

Δημιουργήθηκε πρόβλημα όμως στις σχέσεις του εφεσείοντος και της Ulrika, με αποτέλεσμα στις 3.5.07 ο εφεσείων να πάρει τα ανήλικα τέκνα χωρίς να ειδοποιήσει τη μητέρα τους και να επιστρέψει στην Κύπρο στις 7.5.07, όπου το μεγαλύτερο παιδί επέστρεψε στην πρώτη τάξη του δημοτικού, όπου φοιτούσε πριν την αναχώρησή τους στη Σουηδία.

Ο εφεσείων υποστήριξε ότι ο ίδιος δεν ήταν διατεθειμένος να εγκατασταθεί μόνιμα στη Σουηδία αφού δεν γνώριζε τις συνθήκες, ούτε τη γλώσσα και έτσι συμφώνησε απλά να μεταβούν αρχικά για δύο εβδομάδες στο χωριό της Ulrika και στη συνέχεια σε μια από τις μεγαλύτερες πόλεις. Η Ulrika δεν είχε πρόθεση να τηρήσει τα συμφωνηθέντα και με διάφορες προφάσεις ανέβαλλε τη μετακίνησή τους σε μεγάλη πόλη. Ο ίδιος θα είχε πολλές δυσκολίες εργοδότησης στη Σουηδία και ανεύρεσης διαμερίσματος σε μεγάλη πόλη. Όταν αντιλήφθηκε ότι η Ulrika τον είχε ξεγελάσει για να πάρει τα παιδιά στη Σουηδία, έκαμε διευθετήσεις για επιστροφή στην Κύπρο.

Το Δικαστήριο αποδέχθηκε τις θέσεις της Ulrika ως πλέον ειλικρινείς και λογικές από αυτές του εφεσείοντος. Θεώρησε ότι οι ενέργειες του ζεύγους παρέπεμπαν σε κοινή προφορική συμφωνία που έγινε το Σεπτέμβριο του 2006 για να μεταβεί με τα ανήλικα παιδιά του στη Σουηδία και ότι αυτή η μετακίνηση που έγινε το Νοέμβριο του ιδίου έτους, πραγματοποιήθηκε στη βάση του συμφωνηθέντος σκοπού με πρόθεση τη μόνιμη εκεί εγκατάσταση.

Με το εκδοθέν διάταγμα, ο εφεσείων διατάσσετο άμεσα να επιστρέψει τα παιδιά στη Σουηδία, να τα παραδώσει άμέσως στην Ulrika ή σε εξουσιοδοτημένο από αυτή πρόσωπο προς υλοποίηση του διατάγματος και να καταβάλει τα έξοδα επιστροφής τους.

Ο εφεσείων εφεσίβαλε την απόφαση, προσβάλλοντας τόσο τη νομική όσο και την πραγματική κατάληξη του πρωτόδικου Δικαστηρίου.

ΚΡΙΣΗ ΠΡΩΤΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ-ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ:

A. Με απόφαση της πλειοψηφίας του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου, αποφασίστηκε ότι:

1. Η νομική βάση της υπόθεσης ήταν είναι το Άρθρο 3 της Σύμβασης το οποίο καθορίζει πότε θεωρείται παράνομη η μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού. Επίσης, τα Άρθρα 4 και 5, τα οποία καθορίζουν την εφαρμογή της Σύμβασης σε κάθε παιδί που είχε άμέσως πριν την παραβίαση των δικαιωμάτων φύλαξης ή κηδεμονίας, τη συνήθη διαμονή του σε συμβαλλόμενο κράτος, καθώς επίσης και ότι δικαιώματα φύλαξης και δικαιώματα επικοινωνίας περιλαμβάνουν τα δικαιώματα που αφορούν στην επιμέλεια του προσώπου του παιδιού και ιδιαίτερα το δικαίωμα ορισμού του τόπου διαμονής του.
2. Η Σύμβαση έχει ως υπόβαθρο την ιδέα ότι το καλύτερο συμφέρον των παιδιών απαιτεί όπως αυτά δεν μετακινούνται ή κατακρατούνται μονομερώς από τον ένα γονέα. Η αυστηρή εφαρμογή της επιστροφής των παιδιών συντείνει στην αποφυγή και πρόληψη των απαγωγών, βοηθά στην προώθηση της οικειοθελούς επιστροφής των παιδιών από τον γονέα, ενώ δίνει και τη δυνατότητα στα οικεία Δικαστήρια να αποφασίζουν τις διαφορές κατά τρόπο ώστε τα διατάγματά τους να γίνονται σεβαστά από άλλα συμβαλλόμενα κράτη μέλη.
3. Ουσιαστικό ρόλο για την επιτυχία ή αποτυχία της έφεσης διαδραμάτιζε η συνήθης διαμονή των παιδιών άμέσως πριν την μετακίνηση ή την κατακράτησή τους. Το ερώτημα που τέθηκε, ήταν κατά πόσο τα παιδιά είχαν αποκτήσει τη συνήθη διαμονή τους στη Σουηδία άμέσως πριν τη μεταφορά τους από τον εφεσείοντα πίσω στην Κύπρο και κατά πόσο οι γονείς είχαν ή όχι, τη συνήθη διαμονή τους επίσης στη Σουηδία. Εάν το ερώτημα απαντήτο θετικά, τότε η μετακίνηση των παιδιών από τον πατέρα ήταν παράνομη και θα ήταν δυνατό να γίνεται λόγος για απαγωγή εντός της εννοίας της Σύμβασης.

4. Το Αγγλικό κείμενο της Σύμβασης (που είναι και το πρωτότυπο και υπερισχύει με βάση το Άρθρο 2 του Κυρωτικού Νόμου) χρησιμοποιεί τη φράση «habitual residence», φράση η οποία στα ελληνικά εξομοιώνεται με τον όρο «συνήθης διαμονή». Η συνήθης διαμονή καθορίζεται ως θέμα γεγονότων, ενώ θα πρέπει να της αποδοθεί η συνήθης γραμματική ερμηνεία. Δεν είναι τεχνικός όρος, εφόσον η φράση «habitual residence» στο Άρθρο 3 της Σύμβασης δεν ορίζεται οπουδήποτε.
5. Η συνήθης διαμονή θεμελιώνεται όταν υπάρχει κοινή πρόθεση ενός ζεύγους να ζήσει σε μια χώρα έχοντας ικανοποιητικό βαθμό συνέχειας, ήτοι, όταν υπάρχει κατασταλαγμένος σκοπός («a settled purpose»), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κάποιος πρέπει να έχει πρόθεση να μείνει στη νέα χώρα επ' αόριστον. Ο σκοπός της διαμονής μπορεί να έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια, αλλά και πάλι να υπάρχει η αναγκαία πρόθεση διαμονής. Η νομολογία αναφέρει ότι δεν χρειάζεται για τη θεμελίωση της συνήθους διαμονής, η ύπαρξη μόνιμου διαμονής.
6. Η πρωτόδικη απόφαση είναι ορθή τόσο σε σχέση με την αξιολόγηση της μαρτυρίας όσο και σε σχέση με την εφαρμογή των προνοιών της Σύμβασης.

ΚΡΙΣΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ-ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ:

Η πρωτόδικη απόφαση ήταν εσφαλμένη λόγω του ότι το Δικαστήριο:

- (α) Κατέληξε σε συμπεράσματα αναφορικά με την πρόθεση του εφεσεϊόντος όταν έφευγε από την Κύπρο τον Νοέμβριο του 2006 μαζί με τα παιδιά του (που είναι ο ουσιώδης χρόνος αμέσως πριν από τη μετακίνηση της οικογένειας στη Σουηδία), από ενέργειες που έκαμε αργότερα όταν αυτός ήταν στη Σουηδία. Η πρόθεση του εφεσεϊόντος κατά τον προαναφερθέντα ουσιώδη χρόνο, δεν θα έπρεπε να εκτιμηθεί με βάση τις μεταγενέστερες ενέργειές του όταν αυτός ήταν ήδη στη Σουηδία.
- (β) Δεν κατέληξε σε οποιοδήποτε συμπέρασμα ως προς τη συνήθη διαμονή, ενός εκάστου των γονέων, ξεχωριστά, πριν και μετά την αναχώρησή τους από την Κύπρο.
- (γ) Δεν ερεύνησε τα ακόλουθα δύο στοιχεία σε σχέση με την πρόθεση του εφεσεϊόντος, ήτοι, (i) κατά πόσο είχε πρόθεση να μην επιστρέψει ξανά στην Κύπρο όταν έφευγε από αυτή, γεγονός που θα συνηγορούσε υπέρ του ότι αυτός απώλεσε, σε εκείνο το στάδιο, τη συνήθη διαμονή του στην Κύπρο και (ii) την

πρόθεσή του και κατά την περίοδο της εξάμηνης παραμονής του στη Σουηδία, ώστε να φανεί κατά πόσο είχε αποκρυσταλλωμένο ή κατασταλαγμένο σκοπό (settled purpose) να εγκατασταθεί εκεί και κατά πόσο η παραμονή του εκεί είχε τον απαραίτητο βαθμό συνέχειας, για να θεωρηθεί επαρκής για την απόκτηση συνήθους διαμονής στη Σουηδία. Στην βάση των πιο πάνω, η έφεση απορρίφθηκε κατά πλειοψηφία.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΡΙΑ-ANNA CHRISTOFIL Vs. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΡΧΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(III)/94) ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ PETER CHRISTOFIL,

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Εναντίον της εφεσείουσας εκδόθηκε από το Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας απόφαση ημερομηνίας 4.5.2010 με την οποία διατάχθηκε, μεταξύ άλλων, η επιστροφή των δύο ανήλικων παιδιών της στον τόπο διαμονής τους, ήτοι, στις ΗΠΑ, όπου ζούσαν πριν από το ταξίδι τους στην Κύπρο το Σεπτέμβριο του 2008.

Την επόμενη της απόφασης, 5.5.2010, η εφεσείουσα καταχώρησε αίτηση στο Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας για αναστολή εκτέλεσης της απόφασης. Η αίτηση απορρίφθηκε την ίδια ημέρα.

Η εφεσείουσα καταχώρησε έφεση και αίτηση για αναστολή της πιο πάνω απόφασης μέχρι την εκδίκαση της έφεσης.

Υποστήριξε ότι εάν δεν εκδίδετο το αιτούμενο διάταγμα αναστολής της απόφασης, η έφεση θα ήταν άνευ αντικειμένου, εφόσον τα ανήλικα παιδιά θα είχαν ήδη μεταφερθεί στις ΗΠΑ. Επικαλέστηκε επίσης την ευημερία και γενικά το συμφέρον των ανηλικών, ηλικίας σήμερα 7 και 2 χρονών αντίστοιχα, υποστηρίζοντας ότι, εάν δεν αναστέλλετο η απόφαση, θα επηρεάζονταν σε μεγάλο βαθμό. Σε σχέση με την επτάχρονη ανήλικη, η εφεσείουσα υποστήριξε πως αν το διάταγμα αναστέλλετο θα είχε τη δυνατότητα να ολοκληρώσει το σχολικό έτος στην Κύπρο στο σχολείο που φοιτούσε. Σε σχέση με την ανήλικη ηλικίας 2 χρονών, η αιτήτρια υποστήριξε ότι λόγω του ότι επήλθε διάσταση μεταξύ της ίδιας και του συζύγου της, η μικρή είχε έντονα συνδεθεί μαζί της και ήταν εξαρτημένη από αυτήν για την καθημερινή της φροντίδα. Εξ άλλου λόγω της μικρής της ηλικίας, η ανήλικη αυτή της δημιουργούσε αυξημένες ανάγκες.

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

1. Η εφεσιβαλλόμενη δικαστική απόφαση εκδόθηκε δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης και με αυτή διατάσσεται η επιστροφή των απαχθέντων από την μητέρα τους παιδιών, κατά παράβαση της Σύμβασης, στον τόπο διαμονής τους. Πρωταρχικός σκοπός της Σύμβασης της Χάγης είναι η διασφάλιση της άμεσης επιστροφής παιδιών που παράνομα μετακινήθηκαν ή κατακρατούνται σε οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα κράτη. Παράλληλα, επιδιώκεται με την επιστροφή και η διασφάλιση του δικαιώματος φύλαξης και επικοινωνίας. Στο προοίμιο της Σύμβασης τονίζεται ότι τα συμφέροντα των παιδιών είναι πρωταρχικής σημασίας σε θέματα φύλαξης.
2. Ο σκοπός της Σύμβασης έχει προεξάρχουσα σημασία και θα πρέπει να διασφαλιστεί ευλαβικά κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου, εκτός εάν αποδειχθεί ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι οι οποίοι θα επιτρέψουν στο Δικαστήριο κατ' εξαίρεση να αποστεί από το σκοπό της Σύμβασης, που είναι η επιστροφή των παιδιών στο τόπο της συνήθους διαμονής τους.
3. Στην προκείμενη περίπτωση, τόσο η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος έφεσης, όσο και η ταλαιπωρία στην οποία θα υποβάλλονταν τα παιδιά από την μετακίνησή τους, είναι παράγοντες που μπορούσαν να ληφθούν υπόψη, αλλά αυτοί δεν είναι τέτοιοι που θα μπορούσαν να υποσκελίσουν είτε τον πρωταρχικό σκοπό της Σύμβασης είτε τη φυσιολογική προσδοκία του πατέρα να εξασφαλίσει το τελεσφόρο της πρωτόδικης απόφασης.
4. Η ύπαρξη πιθανότητας επιτυχίας της έφεσης συνιστούσε παράγοντα μόνο οριακής σημασίας στο θέμα της αναστολής.
5. Δεν τέθηκε ενώπιον του Εφετείου οποιοδήποτε στοιχείο ότι οι ΗΠΑ, ως συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Χάγης, δεν θα ήταν σε θέση να εφαρμόσουν τις οποιεσδήποτε υποχρεώσεις τους δυνάμει της Σύμβασης.
6. Η απλή συναισθηματική δοκιμασία που ισχυρίστηκε η αιτήτρια ότι θα υποστούν τα παιδιά, δεν ήταν αρκετή για να εξουδετερώσει τον πρωταρχικό σκοπό της Σύμβασης που δεν ήταν άλλος από την επιστροφή των παιδιών το συντομότερο δυνατό στο συνήθη τόπο διαμονής τους.
7. Το θέμα της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου σε σχέση με τη Σύμβαση της Χάγης, το οποίο θίγηκε ακροθιγώς από το συνήγορο του καθ' ου η αίτηση συζύγου θα

αφεθεί ανοικτό ώστε να αποφασιστεί σε μια πιο κατάλληλη περίπτωση. Σαν αποτέλεσμα όλων των πιο πάνω, το Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο, απέρριψε την αίτηση της εφεσείουσας – αιτήτριας.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΙΩΑΝΝΗ ΣΑΒΒΑ Vs ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(ΙΙ)/91, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΣΑΒΒΑ) (ΑΡ. 1).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Στα πλαίσια έφεσης που ασκήθηκε εναντίον της απόφασης του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λεμεσού ημερ. 29.1.2002 για άμεση επιστροφή των ανηλίκων Αλέξανδρου και Λεωνίδα Σάββα στην Ιρλανδία υπό την κηδεμονία της μητέρας τους, ο εφεσείων, πατέρας των ανηλίκων, υπέβαλε αίτηση επιδιώκοντας αναστολή εκτέλεσης της πιο πάνω απόφασης του Δικαστηρίου. Η παρούσα αίτηση για αναστολή ήταν η δεύτερη που υπέβαλε ο εφεσείων. Η πρώτη, η οποία είχε απορριφθεί, είχε υποβληθεί στο Οικογενειακό Δικαστήριο.

Ο αιτητής διατείνεται πως αν δεν εγκρίνονταν το αίτημα για αναστολή, αυτό θα σήμαινε εξάλειψη κάθε δυνατότητας να διεκδικήσει τα δικαιώματά του και τα δικαιώματα των ανηλίκων ενώ ταυτόχρονα θα καταστούσε δύσκολη αν όχι αδύνατη την απόδοση δικαιοσύνης στο μέλλον έστω και αν επιτύχανε η έφεση.

ΚΡΙΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

1. Ένας από τους βασικούς σκοπούς της Σύμβασης είναι η προστασία των παιδιών από τις βλαπτικές συνέπειες της παράνομης μεταφοράς τους από τη χώρα της συνήθους διαμονής τους σε άλλη χώρα ή λόγω παράνομης κράτησής τους σε κάποια χώρα άλλη από εκείνη της συνήθους διαμονής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την καθιέρωση διαδικασίας που να διασφαλίζει την έγκαιρη επιστροφή του παιδιού στη χώρα της συνήθους διαμονής του.
2. Στην προκείμενη περίπτωση δεν είχε καταδειχθεί ότι η ευημερία και γενικά το συμφέρον των ανηλίκων θα επηρεαστεί αρνητικά αν δεν ανασταλεί η εκτέλεση της εκκαλούμενης απόφασης. Η έγκαιρη υλοποίηση της εκκαλούμενης απόφασης ευθυγραμμίζετο με τους στόχους της Σύμβασης που έχει ως κεντρικό άξονα την ευημερία των ανηλίκων και την προστασία των συμφερόντων τους. Τα συμφέροντα του αιτητή, που βρίσκονταν σε δεύτερη μοίρα έναντι του συμφέροντος των ανηλίκων δεν πρόκειτο να επηρεαστούν. Θέματα όπως η φύλαξη των ανηλίκων, η ρύθμιση της επικοινωνίας των γονέων με τα παιδιά

καθώς και άλλα συναφή θέματα παραμένουν ανοικτά προς απάντηση ενώπιον του δικαστηρίου της χώρας της συνήθους διαμονής των παιδιών το οποίο, σύμφωνα με τη σύμβαση είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να αποφανθεί οριστικά επί των εν λόγω θεμάτων.

3. Η υλοποίηση της εκκαλούμενης απόφασης δεν πρόκειται να εξουδετερώσει με κανένα τρόπο τη διαδικασία τη έφεσης η οποία άνευ άλλου τινός θα διατηρήσει μέχρι τέλους το αντικείμενό της. Σαν αποτέλεσμα όλων των πιο πάνω το Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο, απέρριψε την αίτηση του αιτητή.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΙΩΑΝΝΗ ΣΑΒΒΑ Vs. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ (ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΝΟΜΟ 11(ΠΙ)/91, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΣΑΒΒΑ) (ΑΡ. 2).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ:

Η έφεση αυτή στρέφονταν εναντίον της απόφασης του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λεμεσού με την οποία διατάχθηκε η άμεση επιστροφή των ανηλίκων Αλεξάνδρου και Λεωνίδα Σάββα στην Ιρλανδία υπό τη συνοδεία της μητέρας τους Χριστίνας.

Το Δικαστήριο είχε διατάξει επίσης τον πατέρα των ανηλίκων να τα παραδώσει αμέσως στη μητέρα τους για σκοπούς υλοποίησης του διατάγματος. Η μητέρα των ανηλίκων είναι Ιρλανδή και ο πατέρας τους Κύπριος. Τα παιδιά πήγαν στην Ιρλανδία τον Αύγουστο του 2000 για μόνιμη εγκατάσταση με τους γονείς τους. Στις 8.7.2001 ο πατέρας επέστρεψε στην Κύπρο για διακοπές με τα παιδιά και δεν επέστρεψε πίσω στην Ιρλανδία. Δεν λήφθηκε η συγκατάθεση της μητέρας για την κάθοδο των παιδιών στην Κύπρο.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

1. Στο Άρθρο 13(β) της Σύμβασης επί του οποίου εδράζεται η υπεράσπιση, το θέμα της ευημερίας των παιδιών είναι μεν σημαντικό όμως, δεν είναι το κυρίαρχο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις το Δικαστήριο οφείλει να σταθμίσει το βάρος του κινδύνου της ψυχολογικής ζημίας που θα έφερνε η επιστροφή έναντι των ψυχολογικών συνεπειών που θα είχε η άρνηση της επιστροφής. Το Δικαστήριο ενασκώντας τη διακριτική του ευχέρεια έπρεπε να δώσει βαρύτητα στο σημαντικό πρωταρχικό σκοπό της Σύμβασης που είναι η διασφάλιση της

άμεσης επιστροφής των απαχθέντων παιδιών. Στην παρούσα υπόθεση, η μαρτυρία αξιολογήθηκε ενδελεχώς και το Δικαστήριο, κατέληξε στο εύλογο συμπέρασμα ότι τα γεγονότα που αφορούν στην υπόθεση ήταν τέτοια που δεν ικανοποιούσαν το υψηλό μέτρο απόδειξης της ύπαρξης σοβαρού κινδύνου εντός της εννοίας του Άρθρου 13(β). Ορθή επίσης είναι η επισήμανση του Δικαστηρίου ότι σε αιτήσεις, ως η υπό εξέταση, το Δικαστήριο δεν αποφασίζει επί της ουσίας των δικαιωμάτων φύλαξης των ανηλίκων.

2. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αντλώντας καθοδήγηση από τη νομολογία, δεν περιορίστηκε μόνο στο να εξακριβώσει κατά πόσο η μητέρα έδωσε ή όχι τη συγκατάθεσή της αλλά, αναζήτησε και τις πραγματικές προθέσεις της μητέρας, μέσα από τη μαρτυρία της, διερευνώντας παράλληλα και τον υποκειμενικό παράγοντα.
3. Το πρωτόδικο Δικαστήριο προσέγγισε σωστά το θέμα και ορθά απέρριψε το αίτημα του εφεσείοντος.
4. Οι διαπιστώσεις του δικάσαντος Δικαστηρίου στηρίζονται επαρκώς στη μαρτυρία που είχε ενώπιόν του. Δεν έχουν εντοπισθεί λάθη ή παραλείψεις που να δίδουν περιθώρια επέμβασης προς ανατροπή των εν λόγω διαπιστώσεων.
5. Το Άρθρο 5 του Κυρωτικού Νόμου 11(III)/94 προβλέπει ότι οποιαδήποτε διαδικασία σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης αρχίζει με την καταχώρηση αίτησης διά κλήσεως που υποστηρίζεται από ένορκο δήλωση, σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών, τηρουμένων των αναλογιών.
6. Στην προκείμενη περίπτωση, η αίτηση διά κλήσεως έγινε με βάση τη Διαταγή 48 των περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών.
Και εν όψει της υπεροχής της Σύμβασης (Άρθρο 169 Συντάγματος) έναντι του ημεδαπού νόμου, ακολουθεί πως οι περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Διαδικαστικοί Κανονισμοί υποχωρούν. Ορθά το πρωτόδικο Δικαστήριο διέκρινε την παρούσα υπόθεση από τις υποθέσεις *HjiChambis v. Attorney General (1986) 1 CLR*⁵⁰ όπου εκεί ο νόμος προνοούσε για «αίτηση» και *Χλ. Χριστοδούλου v. Α. Χριστοδούλου (1993) 1Α.Α.Δ 195*⁵¹.

---

⁵⁰ Υπόθεση *HjiChambis vs Attorney General (1986) 1 CLR*.

⁵¹ Αίτηση *Χριστοδούλου vs. Χριστοδούλου (1993) 1 Α.Α. Δ 195*.

6. Υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, η απόφαση του Δικαστηρίου ως προς τα έξοδα, δεν ήταν παράλογη. Στην βάση όλων των πιο πάνω το Δευτεροβάθμιο Δικαστήριο απέρριψε την Έφεση του Εφεσεϊόντος.

13. ΟΙ ΟΡΟΙ ‘ΣΥΝΗΘΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ’ ΚΑΙ ‘ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΚΑΤΑΚΡΑΤΗΣΗΣ’⁵².

Στο σημείο αυτό και με βάση τις πιο πάνω αποφάσεις στις οποίες παρουσιάζονται όροι παράνομη κατακράτηση και συνήθη διαμονή, είναι σημαντικό να αναφερθώ στην απόφαση του Δ.Ε.Ε στην υπόθεση C-111/17 PPU η οποία αφορούσε σε προδικαστικό ερώτημα που κατατέθηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών ενόψει ένδικης διαφοράς με αντικείμενο το αίτημα επιστροφής τέκνου στην Ιταλία.

Το έτος 2013 ο Ιταλός OL παντρεύτηκε την Ελληνίδα PQ. Η κοινή συνήθης κατοικία τους βρισκόνταν στην Ιταλία. Κατά τον όγδοο μήνα εγκυμοσύνης της, αποφάσισαν κοινού όπως η σύζυγος επιστρέψει στην Ελλάδα προκειμένου να γεννήσει με την βοήθεια της οικογένειας της και στην συνέχεια όπως επιστρέψει στην Ιταλία.

Έπειτα από ένα μήνα από την γέννηση του παιδιού τους, η μητέρα αποφάσισε μονομερώς να παραμείνει στην Ελλάδα με το παιδί.

Ο πατέρας στις 20/07/2016, κίνησε διαδικασία έκδοσης διαζυγίου ενώπιον του Tribunale ordinario di Ancona (Πρωτοδικείο της Ανκόνα στην Ιταλία) και ζήτησε μεταξύ άλλων την αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού. Με απόφαση του ημερ. 07/11/2016, το Πρωτοδικείο της Ανκόνα έκρινε ότι παρέλκει η απόφαση που αγορούσαν την γονική μέριμνα του παιδιού, διότι αυτό διέμενε, απο της γεννήσεως του, σε κράτος μέλος διαφορετικό της Ιταλίας.. Τελικώς, στις 23/02/17, εκδόθηκε το διαζύγιο.

Εκ παραλλήλου με την διαδικασία ενώπιον των Ιταλικών Δικαστηρίων ο σύζυγος υπέβαλε την 20/10/2016 αίτηση ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, προκειμένου αυτό να διατάξει την επιστροφή του παιδιού.

Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών ζήτησε από το ΔΕΕ την ερμηνεία του όρου ‘συνήθης διαμονή’, κατά την έννοια του του Κανονισμού 2201/2003 για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων σε γαμικές και γονικής μέριμνας διαφορές.

---

⁵² Απόφαση του Δ.Ε.Ε στην υπόθεση C-111/17 PPU
(<http://curia.europa.eu/Juris/liste.jsf?language=el&num=C-111/17 PPU>).

Το αιτούν Δικαστήριο εκτίμησε ότι μολονότι το παιδί δεν “μετακινήθηκε” κατά την έννοια του Κανονισμού Βρυξέλλες II ή της ‘Συμβάσης της Χάγης του 1980, από ένα κράτος μέλος σε άλλο, εντούτοις κατακρατήθηκε παράνομα από την μητέρα του στην Ελλάδα, χωρίς ο πατέρας να έχει συναινέσει στον καθορισμό του κράτους μέλους αυτού ως τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού.

Με απόφασή του ημερ. 22/11/2017, το Δ.Ε.Ε διευκρίνισε την έννοια του όρου “συνήθης διαμονή” προκειμένου να καθοριστεί εάν υφίστατο εν προκειμένω “παράνομη κατακράτηση”.

Το Δ.Ε.Ε εκτίμησε ότι ο Κανονισμός Βρυξέλλες II θα έπρεπε να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι σε συνθήκες όπως αυτές της κύριας δίκης, η αρχική πρόθεση των γονέων περί επιστροφής της μητέρας μαζί με το παιδί σε κράτος μέλος, το οποίο ήταν εκείνο της συνήθους διαμονής των γονέων πριν από την γέννηση του παιδιού και όπου το παιδί δεν ήταν ποτέ φυσικώς παρόν, δεν μπορούσε να οδηγήσει στην θεμελίωση της “συνήθους διαμονής” του παιδιού στο κράτος μέλος αυτό. Συνεπώς, η άρνηση της μητέρας να επιστρέψει μαζί με το παιδί σε αυτό το κράτος μέλος δεν συνιστά “παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση” του παιδιού.

Το Δ.Ε.Ε επισήμανε ότι η έννοια της “συνήθους διαμονής” έπρεπε να ερμηνευτεί με γνώμονα το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού. Το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με αμφοτέρους τους γονείς του δεν επιβάλλει την αναχώρηση του παιδιού με προορισμό το κράτος μέλος εντός του οποίου βρισκόταν ο τόπος διαμονής των γονέων αυτών πριν από την γέννησή του.

Το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα αυτό, σύμφωνα με το Δικαστήριο, μπορεί να διασφαλιστεί στο πλαίσιο διαδικασίας αφορώσας επί της ουσίας το δικαίωμα επιμέλειας και ενδεχομένως η αναγνώριση διακιωμάτων επικοινωνίας. Υπό την έννοια αυτή, η αδυναμία κινήσεως διαδικασίας επιστροφής στην υπόθεση της κυρίας δίκης δεν έθιγε τη δυνατότητα του πατέρα να προβάλλει λυσιτελώς τα δικαιώματά του επί του παιδιού στο πλαίσιο διαδικασίας αφορώσας επί της ουσίας το ζήτημα της γονικής μέριμνας.

14. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Η διεθνής απαγωγή από έναν γονέα αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα που αφορά χιλιάδες παιδιά κάθε χρόνο.

Για την πάταξη του φαινομένου αυτού γίνει και εξακολουθούν να γίνονται διάφορες ρυθμίσεις και νομοθεσίες. Συγκεκριμένα τόσο η σύμβαση της Χάγης όσο και η Ευρωπαϊκή σύμβαση εμφανίζουν πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα.

Στο παρόν στάδιο σε περιπτώσεις απαγωγής παιδιών χρησιμοποιείται περισσότερο η Σύμβαση της Χάγης, αφού υπάρχει το πλεονέκτημα να είναι ανοικτή σε μεγάλο αριθμό πολιτειών. Από την άλλη, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση εφαρμόζεται στα κράτη μέλη του Συμβουλίου και θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι πιο περιορισμένη. (Γραμματικάκη, κ.α., 2012, σελ. 278).

Η σύμβαση την οποία υιοθέτησαν αρκετά κράτη μέλη έχει βάλει φραγμούς στο θέμα της απαγωγής παιδιών, όμως η απαγωγή παιδιών και η μεταφορά τους από μία χώρα στην άλλη είναι κοινωνικό φαινόμενο και οφείλεται κυρίως στο «μεγάλο αριθμό διεθνών γάμων, στις ποικίλες διαφορές (πολιτιστικές, θρησκευτικές και μορφωτικές) των συζύγων που κατάγονται από διαφορετικές χώρες στην τεχνική πρόοδο, στον τουρισμό στην καθυστέρηση απονομής της δικαιοσύνης και στην μη επαρκή δικαστική συνεργασία των εμπλεκόμενων χωρών. (Γραμματικάκη, κ.α., 2012, σελ. 271-272).

Το ζήτημα της διεθνούς απαγωγής παιδιών εμπίπτει στην αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον Φεβρουάριο του 2011, η Επιτροπή παρουσίασε θεματολόγιο της ΕΕ με στόχο την ενίσχυση των δικαιωμάτων του παιδιού με την έμπρακτη εφαρμογή των αρχών του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Το θεματολόγιο αυτό περιλαμβάνει σειρά συγκεκριμένων μέτρων ως προς τα οποία η ΕΕ είναι σε θέση να προσδώσει προστιθέμενη αξία σε πολιτικές που αποβλέπουν στην ευζωία και την ασφάλεια των παιδιών,

παραδείγματος χάριν με την προώθηση ενός φιλικού προς τα παιδιά συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

Παρ' όλες τις προσπάθειες για να τοποθετηθεί φραγμός σε αυτές τις υποθέσεις, φαίνεται ότι υπάρχουν αντικειμενικές και διαδικαστικές δυσκολίες. Σε κάθε περίπτωση απαγωγής παιδιού είναι σημαντικό το να μην παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από τη στιγμή της απαγωγής ή κατακράτησης μέχρι την οποιαδήποτε λύση.

Η σύμβαση της Χάγης προβλέπει ότι οι ενέργειες για την επιστροφή του παιδιού πρέπει να ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο από την απαγωγή, για να μην προλάβουν να δημιουργηθούν μη αναστρέψιμες καταστάσεις. Όμως η επιστροφή του παιδιού μπορεί να διαταχτεί και αν παρέλθει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα εκτός εάν αποδειχθεί ότι το παιδί έχει ήδη προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον.

Επίσης τα μέσα που διαθέτει κάθε έννομη τάξη για την καταπολέμηση του πιο πάνω φαινομένου δεν είναι συνήθως αρκετά αποτελεσματικά, γιατί είτε έχουν περιορισμένη ισχύ μόνο μέσα στα όρια ενός κράτους είτε απαιτούν την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων που είναι χρονοβόρα διαδικασία. Η έλλειψη διακρατικής συνεργασίας στο πεδίο των δικαστικών αρχών και η έλλειψη ικανοποιητικών ή αστικών κυρώσεων κατά του απαγωγέα, δημιουργούν τεράστια προβλήματα.

Ο απαγωγέας χρησιμοποιεί διάφορα μέσα, δηλαδή με διάφορες μεθοδεύσεις μπορεί εύκολα να παρατείνει το καθεστώς της παρανομίας του τόσο ώστε στο τέλος και αν ακόμη πραγματοποιηθεί η επιστροφή να μην είναι πια η προσφερόμενη λύση αφού θα πρέπει για δεύτερη φορά να αποκοπεί το παιδί από πρόσωπα και περιβάλλον με το οποίο δεν έχει δεθεί.

Από την άλλη ο αργός ρυθμός της απονομής της Δικαιοσύνης είναι ένα από τα συνήθη προβλήματα που συχνά επιτρέπει την παγίωση παράνομων καταστάσεων στην συχνά περιορισμένη αποτελεσματικότητα των δικαστικών αποφάσεων που αφορούν την επιμέλεια των παιδιών. Ακόμη ο απαγωγέας χρησιμοποιεί και άλλα επιχειρήματα όπως και στην πιο πάνω υπόθεση, για δήθεν ψυχική ή σωματική δοκιμασία των ανηλίκων ενδοοικογενειακή βία, ή και παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Γραμματικάκη, κ.α., 2012, σελ. 275).

Οι ως άνω αναφερόμενες υποθέσεις προβάλλουν κατά την άποψη μου ότι η εμπλοκή δύο κρατών για εκδίκαση μίας υπόθεσης εγείρει διάφορα νομικά ζητήματα, ιδιαιτερότητες και δυσκολίες κατά την εκδίκαση μίας υπόθεσης.

Για την επίτευξη των στόχων της σύμβασης της Χάγης απαιτείται η διεθνής συνεργασία μεταξύ αρμόδιων δικαστικών και διοικητικών αρχών κάθε χώρας είτε μεταξύ της λεγόμενης κεντρικής αρχής που συστήνεται σε κάθε χώρα ούτως ώστε να γίνεται καλύτερος συντονισμός και σε συνάρτηση με την έγκαιρη πληροφόρηση είναι στοιχεία που μπορούν να φέρουν ικανοποιητικά αποτελέσματα σε τέτοιες περιπτώσεις.

Περαιτέρω, θα πρέπει να ζητείται η εμπλοκή των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας για επικοινωνία με τις Διεθνείς Κοινωνικές Υπηρεσίες, όπου αυτό είναι εφικτό, για διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών που μεταφέρονται σε χώρα Μη-Συμβαλλόμενη, για μεσολάβηση ώστε να επιτευχθεί επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του άλλου γονιού και για διευκόλυνση, όπου χρειάζεται, των διαδικασιών επιστροφής του παιδιού στην χώρα καταγωγής του.

Ακόμα, τα αρμόδια Υπουργεία (Δικαιοσύνης, Εσωτερικών και Εξωτερικών), ανάλογα με την περίπτωση να προβούν στις ενέργειες που ενδείκνυται για την διεξαγωγή των απαραίτητων ελέγχων, τόσο στις νόμιμες εξόδους από την χώρα (λιμάνια,αεροδρόμια) όσο και στις εξόδους προς τις περιοχές που δεν ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία. Πολύ περισσότερο το Υπουργείο Δικαιοσύνης, μέσα από σχετικά ενημερωτικά έντυπα να παρέχει στους ενδιαφερόμενους όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τις ενέργειες στις οποίες απαιτείται ο γονιός να προβεί για τον επαναπατρισμό των παιδιών του.

Τέλος, οι κατά τόπους Δικηγορικοί σύλλογοι θα πρέπει να ενημερώνουν διαρκώς τα μέλη τους ως προς τις νομικές διαδικασίες που απαιτούνται σε περιπτώσεις απαγωγής σε χώρες μη-Συμβαλλόμενες στη Σύμβαση της Χάγης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Γραμματικάκη-Αλεξίου, Α. (1996). Η διεθνής απαγωγή παιδιών = International child abduction: According to the Hague Convention of 1980: Κατά τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 / - 1η έκδ. - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γραμματικάκη-Αλεξίου, Α., Παπασιωπή-Πασιά, Ζ., Βασιλακάκης, Ε. (2012). ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ. Εκδόσεις Σάκκουλα, Α.Ε. Ε, Έκδοση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως. <http://www.mjpo.gov.cy>.
- www.cylaw.org (για τις πρωτόδικες αποφάσεις των Οικογενειακών Δικαστηρίων και του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου).
- www.leginet.com.cy (για τις πρωτόδικες αποφάσεις των Οικογενειακών Διαστηρίων και του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου).
- INCADAT (International Child Abduction Database).
- Η Σύμβαση της Χάγης της 25/10/1980 για τα αστικά θέματα της Διεθνούς Απαγωγής των παιδιών.
- ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΥΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ-ΠΡΩΤΟ ΑΡΧΕΙΟ. (Για τα θέματα εισαγωγής και θέματα υπό στοιχεία 1-8, της παρούσης διπλωματικής εργασίας).

